Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 1. 2025, sp. zn. 15 Tdo 1111/2024, ECLI:CZ:NS:2025:15.TDO.1111.2024.1

Číslo: 36/2026

Právní věta:

Jednočinný souběh trestných činů zjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě podle § 256 tr. zákoníku a přijetí úplatku podle § 331 tr. zákoníku není vyloučen.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 29.01.2025

Spisová značka: 15 Tdo 1111/2024

Číslo rozhodnutí: 36

Číslo sešitu: 7

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Jednočinný souběh, Přijetí úplatku, Zjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě

Předpisy: § 256 tr. zákoníku
§ 331 tr. zákoníku

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl dovolání obviněného V. D. proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 17. 6. 2021, sp. zn. 2 To 81/2020, jenž rozhodoval jako soud odvolací v trestní věci vedené u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 2 T 4/2015.

I.
Rozhodnutí soudů nižších stupňů

1. Rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 26. 9. 2018, sp. zn. 2 T 4/2015 (dále též jen rozhodnutí či rozsudek soudu prvního stupně, nebude-li výslovně uvedeno jinak), byli pod bodem I. uznáni vinnými obvinění V. D. a M. T. skutkem právně posouzeným jako jednak zločin zjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě podle § 256 odst. 1, odst. 2 písm. a), b), c), odst. 3 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů (dále ve zkratce jen „tr. zákoník“), a jednak zločin legalizace výnosů z trestné činnosti podle § 216 odst. 1 písm. a), odst. 3 písm. a), e), odst. 4 písm. b), c) tr. zákoníku, obvinění P. Ku. a P. Ko. byli uznáni vinnými jednak pomocí ke zločinu zjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě podle § 24 odst. 1 písm. c) a § 256 odst. 1, odst. 2 písm. a), b), c), odst. 3 tr. zákoníku

a jednak zločinem legalizace výnosů z trestné činnosti podle § 216 odst. 1 písm. a), odst. 3 písm. a), odst. 4 písm. b), c) tr. zákoníku [v případě obviněného P. Ko. též podle odst. 3 písm. e)], obviněný J. V. byl uznán vinným zločinem legalizace výnosů z trestné činnosti podle § 216 odst. 1 písm. a), odst. 3 písm. a), odst. 4 písm. b), c) tr. zákoníku. Tímto skutkem byl uznán vinným též obviněný T. K., který dovolání nepodal. Pod bodem II. byli uznáni vinnými obvinění V. D., M. T. a J. K. jednak trestným činem porušování povinnosti při správě cizího majetku podle § 255 odst. 1, 3 zákona č. 140/1961 Sb., trestního zákona, ve znění účinném do 31. 12. 2009 (dále ve zkratce jen „tr. zák."), a to obviněný V. D. jako pachatel a zbylí dva obvinění jako pomocníci podle § 10 odst. 1 písm. c) tr. zák., jednak obvinění V. D. a M. T. trestným činem přijímání úplatku podle § 160 odst. 1, odst. 2, odst. 4 písm. a) tr. zák. a obviněný J. K. trestným činem podplácení podle § 161 odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. zák. Za to byl obviněnému V. D. podle § 160 odst. 4 tr. zák. za použití § 35 odst. 2 tr. zák. uložen souhrnný trest odnětí svobody v trvání 9 let, pro jehož výkon byl podle § 39a odst. 3 tr. zák. zařazen do věznice s ostrahou, dále mu byl uložen podle § 51 odst. 1 a § 52 odst. 1 tr. zák. trest propadnutí majetku a podle § 73 odst. 1 tr. zákoníku trest zákazu činnosti spočívající v zákazu řízení všech motorových vozidel všeho druhu na dobu 24 měsíců. Současně byl zrušen výrok o trestu v trestním příkazu Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 15. 11. 2016, sp. zn. 6 T 268/2016, jakož i všechna další rozhodnutí obsahově navazující na tento výrok, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo tímto zrušením, pozbyla podkladu. Tímtéž rozsudkem soud prvního stupně rozhodl i o trestech dalších obviněných (o jejichž dovoláních bylo rozhodnuto usnesením Nejvyššího soudu ze dne 24. 9. 2024, sp. zn. 5 Tdo 284/2022, v němž je shrnutí rozhodnutí soudů nižších stupňů a na které lze ohledně těchto obviněných odkázat). Dále bylo uvedeným rozsudkem soudu prvního stupně rozhodnuto podle § 228 odst. 1 tr. ř. o nárocích poškozené Nemocnice N. H. na náhradu škody.

2. Uvedený rozsudek soudu prvního stupně napadli odvoláními všichni obvinění a státní zástupce, který je podal proti výroku o trestu v neprospěch obviněných M. T., P. Ku. a P. Ko. O těchto odvoláních rozhodl Vrchní soud v Praze svým rozsudkem ze dne 17. 6. 2021, sp. zn. 2 To 81/2020 (dále též jen rozhodnutí či rozsudek odvolacího soudu, případně soudu druhého stupně, nebude-li výslovně uvedeno jinak). Odvolací soud podle § 258 odst. 1 písm. d), e), odst. 2 tr. ř. zrušil rozsudek soudu prvního stupně v celém rozsahu ohledně obviněných V. D. a J. K., ohledně obviněného M. T. ve výroku o trestu a ohledně obviněných P. Ko. a P. Ku. ve výroku o uložení peněžitého trestu. Podle § 259 odst. 3 tr. ř. odvolací soud současně znovu rozhodl ve věci následovně. V případě obviněného V. D. podle § 45 odst. 1 tr. zákoníku zrušil celý výrok o vině pod body I. až III. v rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 10. 10. 2019, sp. zn. 57 T 1/2017, který nabyl právní moci ve spojení s rozsudkem Vrchního soudu v Praze ze dne 27. 1. 2021, sp. zn. 8 To 67/2020, celý výrok o trestu, jakož i další výroky, které mají v uvedeném výroku o vině svůj podklad, a znovu rozhodl tak, že pod bodem I. uznal vinným obviněného V. D. [ad a) za jednání spáchané společně s již odsouzenou E. B. a obviněným R. Ž.; ad b) za jednání spáchané společně s obviněnými M. T., P. Ku., P. Ko., T. K., J. V.; ad c) za jednání spáchané společně s již odsouzeným D. M.] jednak pokračujícím zločinem zjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě podle § 256 odst. 1, odst. 2 písm. a), b), c), odst. 3 tr. zákoníku, jednak zločinem porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže podle § 248 odst. 2 alinea 2, odst. 4 písm. b) tr. zákoníku, jednak pokračujícím zvlášť závažným zločinem přijetí úplatku podle § 331 odst. 1 alinea 1, odst. 2, odst. 4 písm. a) tr. zákoníku, jednak zločinem legalizace výnosů z trestné činnosti podle § 216 odst. 1 písm. a), odst. 3 písm. a), e), odst. 4 písm. b), c) tr. zákoníku a pod bodem II. [ad a) za jednání spáchané společně s obviněnými J. K. a M. T.; ad b) společně za jednání s již odsouzeným Z. Č.; ad c) za jednání spáchané společně s již odsouzeným J. K.] uznal obviněného V. D. vinným jednak pokračujícím zločinem porušení povinnosti při správě cizího majetku podle § 220 odst. 1, odst. 3 tr. zákoníku a jednak pokračujícím zvlášť závažným zločinem přijetí úplatku podle § 331 odst. 1, odst. 2, odst. 3 písm. a) tr. zákoníku. Obviněný J. K. byl pod bodem II. a) výroku rozsudku odvolacího soudu uznán vinným jednak pomocí k přečinu porušení povinnosti při správě cizího majetku podle § 24 odst. 1 písm. c) a § 220 odst. 1, odst. 2 písm. b) tr. zákoníku a jednak zločinem podplacení podle § 332 odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. zákoníku.

Za uvedenou trestnou činnost byl obviněnému V. D. podle § 331 odst. 4, § 45 odst. 1 a § 43 odst. 1 tr. zákoníku uložen společný a úhrnný trest odnětí svobody v trvání 10 let, pro jehož výkon byl podle § 56 odst. 3 tr. zákoníku zařazen do věznice s ostrahou. Podle § 66 odst. 1 tr. zákoníku byl tomuto obviněnému dále uložen trest propadnutí majetku. Dále tímtéž rozsudkem odvolací soud uložil tresty obviněným J. K. a M. T., změnil peněžitý trest uložený obviněným P. Ko. a P. Ku., rozhodl o vznesených nárocích poškozené Nemocnice N. H. a zamítl odvolání obviněných P. Ko., T. K. a J. V. (ve zbytku ponechal napadený rozsudek nezměněn).

3. Trestné činnosti se obvinění podle rozsudků soudů nižších stupňů měli dopustit zjednodušeně uvedeno níže popsaným způsobem, přičemž v podrobnostech Nejvyšší soud odkazuje na obsáhlý výrok o vině na str. 2 až 15 rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 17. 6. 2021, sp. zn. 2 To 81/2020. Obviněný V. D. byl uznán vinným z rozsáhlé trestné činnosti, jíž se podle závěrů soudů nižších stupňů dopouštěl v postavení ředitele státní příspěvkové organizace Nemocnice N. H. (dále též ve zkratce „NNH“ nebo „N. N. H.“). Nejvyšší soud bude pro určité zjednodušení (v označení skutků) a též pro celkový přehled vycházet především ze shora označeného rozsudku soudu druhého stupně (rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 17. 6. 2021, sp. zn. 2 To 81/2020) a jím vytvořeného nového číslování skutků a dílčích útoků (v němž jsou vlastně spojeny původně dvě samostatně vedené věci u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 2 T 4/2015 a sp. zn. 57 T 1/2017, jak bylo vysvětleno shora).

4. Jednání popsané pod bodem I. a) výroku napadeného rozsudku Vrchního soudu v Praze se dopustil obviněný V. D. spolu s již odsouzenou E. B. a obviněným R. Ž., jehož trestní stíhání bylo pro úmrtí zastaveno. Tento skutek spočíval v tom, že se uvedení obvinění v první polovině roku 2007 dohodli, že R. Ž., který byl od poloviny roku 2003 zaměstnancem NNH, již nebude poskytovat právní služby (zejména v oblasti medicínského práva) na základě pracovněprávního vztahu, ale jako advokát za více než trojnásobnou odměnu; smlouvu uzavřeli dne 12. 6. 2007 s měsíční odměnou ve výši 195 000 Kč bez daně z přidané hodnoty (dále ve zkratce „DPH“) s platností do 30. 4. 2008. Obviněná E. B., resp. jí ovládaná obchodní společnost B., s. r. o., poskytovala NNH služby odborného poradenství v oblasti účetnictví již od 20. 12. 1998 (s plánovanou účinností do 31. 12. 2008). Uvedení tři obvinění se pak společně dohodli na tom, že učiní vše pro to, aby obchodní společnost B., s. r. o., i R. Ž., mohli poskytovat své služby NNH i nadále, bylo však potřeba vypsat zadávací řízení na obě zakázky. Proto se dohodli, že poskytování účetních a medicínsko právních služeb bude spojeno do jedné zakázky, aby zúžili okruh možných konkurentů, a že zadávací dokumentace bude nastavena tak, aby zvýhodňovala Sdružení obchodní společnosti B., s. r. o., a R. Ž., (dále jen „Sdružení“), které pro tento účel založili. Do zadávací dokumentace veřejné zakázky na uvedené služby proto obvinění nechali vložit požadavky a hodnotící kritéria, které byly později Úřadem pro ochranu hospodářské soutěže (dále také jen ve zkratce „ÚOHS“) označeny za diskriminační. V takto zmanipulovaném zadávacím řízení také skutečně zvítězilo Sdružení, s nímž dne 4. 8. 2008 uzavřel obviněný V. D. jako zástupce NNH, smlouvu o poskytování účetních a medicínsko-právních služeb (s účinností od 1. 10. 2008) na dobu 55 měsíců, tedy až do 30. 4. 2013. Za to si obviněný V. D. nechal slíbit úplatek ve výši 250 000 Kč měsíčně po dobu platnosti zmíněné smlouvy, tj. v celkové očekávané výši 13 750 000 Kč, a v dalším období skutečně od E. B. přijal úplatek za období do konce roku 2010 v celkové výši nejméně 6 750 000 Kč (tj. za 27 měsíců po 250 000 Kč měsíčně). Všichni obvinění byli při uvedeném společném jednání vedeni úmyslem směřujícím k vlastnímu osobnímu obohacení na úkor N. N. H., které byla způsobena jednáním obviněných škoda ve výši nejméně 49 500 000 Kč odpovídající rozdílu mezi nabídkovými cenami zvýhodněného Sdružení a uchazečem o veřejnou zakázku, který se umístil na druhém místě (za dobu trvání smlouvy bylo Sdružení vyplaceno celkem 159 500 000 Kč bez DPH, z čehož celkem 34 395 456,32 Kč získal R. Ž.). Pro úplnost lze dodat, že o tomto skutku rozhodl původně Městský soud v Praze svým rozsudkem ze dne 10. 10. 2019, sp. zn. 57 T 1/2017, který nabyl právní moci ve spojení s rozsudkem Vrchního soudu v Praze ze dne 27. 1. 2021, sp. zn. 8 To 67/2020, dovolání obviněné E. B. odmítl Nejvyšší soud svým usnesením ze dne 25. 5. 2022, sp. zn. 5 Tdo

991/2021, ústavní stížnost obviněné E. B. byla odmítnuta usnesením Ústavního soudu ze dne 29. 11. 2022, sp. zn. I. ÚS 2417/22; obviněný R. Ž., byl uznán vinným stejným rozsudkem Městského soudu v Praze, avšak ještě před rozhodnutím odvolacího soudu dne 8. 11. 2020 zemřel, takže jeho trestní stíhání bylo jako nepřípustné zastaveno. Obviněný V. D. původně podal proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 27. 1. 2021, sp. zn. 8 To 67/2020, také dovolání, nicméně po zrušení tohoto rozsudku podle § 45 odst. 1 tr. zákoníku rozsudkem Vrchního soudu v Praze ze dne 17. 6. 2021, sp. zn. 2 To 81/2020, je vzal zpět [to platí i ve vztahu k dalším bodům I. c), II. b) a c), jak budou uvedeny níže].

5. Jednání pod bodem I. b) výroku napadeného rozsudku odvolacího soudu (resp. pod bodem I. výroku rozsudku soudu prvního stupně) se podle soudů nižších stupňů dopustil obviněný V. D. spolu s obviněnými M. T., P. Ku., P. Ko., J. V. a T. K., který však nepodal dovolání. Nejpozději v září roku 2008 se začali obvinění V. D. jako ředitel NNH, M. T. jako náměstek ředitele NNH a předseda dozorčí rady obchodní společnosti H. M., a. s., (dále jen „H. M.“), dceřiné společnosti N. N. H., P. Ku. jako předseda představenstva obchodní společnosti H. M. a P. Ko. jako ředitel odboru hospodaření přímo řízených organizací Ministerstva zdravotnictví (dále ve zkratce též jen „ministerstvo“) a člen dozorčí rady obchodní společnosti H. M. dohadovat o záměru zadat jménem N. N. H. veřejnou zakázku na digitalizaci chorobopisů s cílem získat z této zakázky osobní prospěch. Vymysleli plán spočívající v tom, že zakázka bude zadána jimi preferované obchodní společnosti, kterou následně fakticky ovládnou, zakázku ve skutečnosti provede subdodavatel za podstatně nižší cenu a rozdíl mezi touto částkou a částkou skutečně vyplacenou NNH vyvedou na další spřízněné obchodní společnosti jako platby za fiktivní plnění, aby zastřeli původ těchto peněz, které následně z účtů těchto spřízněných obchodních společností nechají vybrat a rozdělí si je. Obvinění V. D. a M. T. k tomuto jednání plánovali využít možností vyplývajících z jejich postavení v N. N. H. a P. Ko. možností vyplývajících z jeho funkce na ministerstvu, které jim umožní ovlivnit průběh zadávacího řízení, resp. ztížit možnost kontroly jeho průběhu a následné samotné realizace veřejné zakázky a finančních toků při její realizaci. Za tím účelem inicioval obviněný P. Ku. přes svého známého, obviněného T. K., kterého zasvětil do plánu, dne 9. 10. 2008 vznik obchodní společnosti D., s. r. o., (dále jen „D.“), která měla získat tuto zakázku a jejímž jediným jednatelem a společníkem byl právě obviněný T. K. Poté obviněný V. D. nechal připravit dokumentaci k této veřejné zakázce, kterou nechal schválit obviněným P. Ko., ředitelem odboru hospodaření přímo řízených organizací Ministerstva zdravotnictví. Dne 23. 2. 2009 dal zveřejnit v Informačním systému o veřejných zakázkách záměr N. N. H. zadat v užším řízení nadlimitní veřejnou zakázku „Digitalizace archivu chorobopisů“ s předpokládanou celkovou hodnotou 95 000 000 Kč bez DPH, jejímž předmětem měla být digitalizace archivu chorobopisů NNH v počtu 75 000 000 stránek. Jelikož obchodní společnost D. vzhledem ke své krátké existenci nesplňovala kvalifikační podmínky, z podnětu obviněného P. Ku. uzavřel obviněný T. K. jednající za obchodní společnost D. dne 5. 3. 2009 smlouvu o sdružení s obchodní korporací V. M. T. – výrobní družstvo invalidů (dále jen „V. M. T.“), poté se společně účastnili výběrového řízení pod názvem D. G. Předsedou hodnotící výběrové komise byl obviněný M. T. Dne 15. 6. 2009 při otevírání obálek bylo zjištěno, že nabídka preferovaného sdružení D. G. nebyla ekonomicky nejvýhodnější, neboť ji překonala obchodní společnost I., a. s., (dále jen „I.“). Obvinění V. D., M. T., P. Ko. a P. Ku. se rozhodli, že zabrání zadání zakázky obchodní společnosti I., která podala ekonomicky nejvýhodnější nabídku, tím, že ji vyřadí pro údajné nesplnění zadávacích podmínek, konkrétně neprokázání, že bude mít do dne případného zadání zakázky zajištěny požadované zabezpečené prostory. Vyloučen byl také další uchazeč, a to obchodní společnost S., a. s., (dále jen „S.“). Neoprávněně vyloučená obchodní společnost I. se podle plánu obviněných V. D., M. T., P. Ku., P. Ko. a T. K. výslovně vzdala práva podat proti svému vyloučení námitky. Obviněný V. D. pak dne 16. 7. 2009 uzavřel s obviněným T. K., jednajícím za D. G., Smlouvu o dílo č. 120609 (dále jen „Smlouva o dílo“) s cenou plnění ve výši 146 250 000 Kč bez DPH. Tímto jednáním obvinění V. D., M. T., P. Ku., P. Ko. a T. K. jednak neoprávněně zvýhodnili sdružení D. G. na úkor obchodní společnosti I., jejíž nabídka byla ekonomicky výhodnější a splňovala podmínky stanovené zadávací

dokumentací, tedy neměla být vyřazena, jednak způsobili škodu N. N. H. ve výši nejméně 56 887 994 Kč, neboť na základě takto uzavřené smlouvy bylo obchodní společnosti D. vyplaceno do konce roku 2011 celkem 150 600 494 Kč, ačkoli tytéž služby mohla NNH získat za výhodnější částku 93 712 500 Kč, kterou nabízela neoprávněně vyřazená obchodní společnost I. Obvinění V. D., M. T., P. Ku. a P. Ko. podle svého původního plánu, s nímž seznámili T. K. a J. V., po uzavření Smlouvy o dílo zcela ovládli obchodní společnost D. Obvinění dne 14. 9. 2009 nechali (za účasti dalších osob) založit obchodní společnost V., a. s., (dále jen „V."), jejíž akcie na majitele fakticky drželi přímo obvinění V. D. a P. Ku., a která získala obchodní podíl od T. K. v obchodní společnosti D. Finanční prostředky zaslané obchodní společnosti D. od NNH pak byly postupně převáděny na účet obchodní společnosti D., s. r. o., (dále jen „D."), v níž byl jednatelem a společníkem obviněný J. V., blízký přítel obviněných P. Ku. a T. K., a to takovým způsobem, aby vše budilo dojem běžných obchodních transakcí. Veškeré zastírací převody sloužící k legalizaci výnosů z této trestné činnosti jsou podrobně popsány ve výroku o vině v napadeném rozsudku odvolacího soudu na str. 7 a 8, na který je možno plně odkázat. Všichni obvinění tak činili při vědomí, že finanční prostředky připsané na účet obchodní společnosti D. od obchodní společnosti D. pocházejí z plateb, které uhradila N. N. H. obchodní společnosti D. jako plnění za nelegálně zadanou veřejnou zakázku na digitalizaci archivu chorobopisů. Tyto finanční prostředky obviněný J. V. vybíral v hotovosti z bankomatů a předával obviněnému P. Ku. k dalšímu rozdělení. Obvinění tak zastřeli původ částky v celkové výši nejméně 53 390 618,50 Kč, z čehož nejméně 25 miliónů Kč připadlo obviněnému V. D. který navíc opakovaně prodlužoval D. G. termín odevzdání díla a nepožadoval od nich zaplacení smluvní pokuty ve výši 130 miliónů Kč, na niž měla N. N. H. podle smlouvy nárok.

6. Jednání pod bodem I. c) výroku napadeného rozsudku Vrchního soudu v Praze bylo kladeno za vinu obviněným V. D. a již odsouzenému D. M., kteří sjednali poskytování právních služeb N. N. H. advokátní kanceláří Š. & P. (dále jen „AK Š."). Původně měla tato advokátní kancelář poskytovat právní služby po dobu 2 roků od jara 2007. Uvedení obvinění se posléze společně dohodli na prodloužení spolupráce, ačkoliv v té době už měl právní služby poskytovat také R. Ž., a to za úplatek pro obviněného V. D. který pak zmanipuloval zadávací řízení z počátku roku 2009 na veřejnou zakázku na poskytování právních služeb tak, aby zvítězil preferovaný dodavatel AK Š. (nejdřív podhodnotil předpokládanou hodnotu zakázky účelově na částku 1 750 000 Kč za rok a dále rozhodl o vítězi vnitřního výběrového řízení, v němž za nejvhodnější označil nabídku AK Š.). Posléze se oba obvinění dohodli na zavedení měsíčního paušálu, uzavírali též dodatky o prodloužení smlouvy, to vše za předem slíbenou odměnu pro obviněného V. D. jak je podrobně popsáno (včetně přebírání úplatků) na str. 9 a 10 výroku o vině v rozsudku odvolacího soudu. Obviněný V. D. obdržel od D. M. za zadání zmíněné zakázky bez výběrového řízení dohodnutý úplatek v celkové výši nejméně 2 220 000 Kč (15x 100 000 Kč a 6x 120 000 Kč). Pro úplnost lze dodat, že o tomto skutku původně rozhodl Městský soud v Praze svým rozsudkem ze dne 10. 10. 2019, sp. zn. 57 T 1/2017, který nabyl právní moci ve spojení s rozsudkem Vrchního soudu v Praze ze dne 27. 1. 2021, sp. zn. 8 To 67/2020, dovolání obviněného D. M. odmítl Nejvyšší soud svým usnesením ze dne 25. 5. 2022, sp. zn. 5 Tdo 991/2021, ústavní stížnost obviněného D. M. byla odmítnuta usnesením Ústavního soudu ze dne 22. 11. 2022, sp. zn. III. ÚS 2473/22.

7. Jednání pod bodem II. a) výroku o vině napadeného rozsudku odvolacího soudu (respektive pod bodem II. výroku o vině rozsudku soudu prvního stupně) se podle soudů nižších stupňů dopustili obvinění V. D. jako ředitel NNH, M. T. jako jeho náměstek a J. K. jako zástupce dodavatele – obchodní společnosti T.-M., s. r. o., (dále jen „T.-M."). Obvinění V. D. a M. T. nejprve iniciovali rozhodnutí o nákupu Leksellova gama nože (dále ve zkratce též jen „LGN" či „LG nůž"), přičemž počítali s tím, že od dodavatele této veřejné zakázky budou pro sebe požadovat úplatek ve výši několika procent z celkové sjednané ceny veřejné zakázky. S tímto plánem vedli jednání se zástupci Ministerstva zdravotnictví jako zřizovatele N. N. H., aby získali dotaci na tuto investiční akci s předpokládanou hodnotou 130 000 000 Kč. Jediným dodavatelem LGN na území České republiky

byla obchodní společnost T.-M., s níž vyjednali cenu předmětu veřejné zakázky ve výši 139 800 000 Kč bez DPH. Dne 18. 8. 2009 obviněný V. D. domluvil s obviněným J. K., zástupcem obchodní společnosti T.-M., úplatek ve výši 4 % z vyjednané ceny, který nebude slevou z kupní ceny, ale osobním prospěchem V. D. a M. T. Zakázka tak byla zadána dodavateli T.-M. za cenu 139 800 000 Kč bez DPH, tedy 152 382 000 Kč s DPH (ač uvedená obchodní společnost jej objednala u výrobce toliko za 91 028 000 Kč). V rozsudcích soudů nižších stupňů je dále podrobně popsáno předání sjednaného úplatku J. K., jakož i ustanovení právních i vnitřních předpisů, jež svým jednáním porušili obvinění V. D. a M. T., kteří tím způsobili N. N. H. škodu ve výši odpovídající částce 5 664 175 Kč (215 000 EUR), kterou obdrželi jako úplatek a o niž mohla být kupní cena nižší.

8. Jednání pod bodem II. b) výroku napadeného rozsudku Vrchního soudu v Praze se dopustil obviněný V. D. společně s již odsouzeným Z. Č., s nímž se v roce 2008 dohodl, že bude vykonávat práci jeho osobního konzultanta na základě dohody o pracovní činnosti, za což bude obviněnému V. D. odvádět měsíčně pravidelný úplatek ve výši 20 000 Kč. V květnu 2008 proto nechal obviněný V. D. zadat veřejnou zakázku mimo režim tehdy platného zákona o veřejných zakázkách na poskytování metodické podpory pro NNH, ačkoliv věděl, že takové služby odsouzený Z. Č. nebude poskytovat, přesto je fakturoval NNH. Oba obvinění tak v letech 2008 až 2011 způsobili N. N. H. škodu v celkové výši 3 255 780 Kč a obviněný V. D. obdržel od Z. Č. úplatek v celkové výši nejméně 760 000 Kč. Pro úplnost je možno dodat, že jde původně o jednání popsané pod bodem I. A) ve výroku rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 10. 10. 2019, sp. zn. 57 T 1/2017, který ohledně obviněného V. D. nabyl právní moci ve spojení s rozsudkem Vrchního soudu v Praze ze dne 27. 1. 2021, sp. zn. 8 To 67/2020 (obviněný Z. Č., ani státní zástupce ohledně něj nepodali odvolání).

9. Jednání pod bodem II. c) výroku napadeného rozsudku odvolacího soudu se dopustil obviněný V. D. společně s již odsouzeným J. K., s nímž se na jaře 2009 dohodl, že pro něj zajistí veřejnou zakázku na poskytování organizační, metodické, kontrolní, připomínkové a konzultační činnosti pro NNH, a to na dobu neurčitou a mimo režim tehdy platného zákona o veřejných zakázkách, za což si od něj nechal slíbit úplatek ve výši 20 000 Kč měsíčně, s čímž již odsouzený J. K. souhlasil. Dne 22. 5. 2009 proto obviněný V. D. zadal veřejnou zakázku na poskytování organizační, metodické, kontrolní, připomínkové a konzultační činnosti pro NNH J. K., v následně uzavřené smlouvě o spolupráci obviněný V. D. zavázal NNH, že bude po časově neomezenou dobu odebírat od J. K. blíže nespecifikované organizační, metodické, kontrolní, připomínkové a konzultační činnosti za odměnu ve výši 70 000 Kč měsíčně, ačkoliv oba od počátku věděli, že takové služby nebudou poskytovány. Obviněný V. D. je ani posléze nepožadoval, přesto byly fakturovány a z výnosů byl hrazen jednou za 3 měsíce slíbený úplatek. Podrobnosti k fakturaci i předávání úplatků jsou obsahem popisu skutku. Tímto jednáním oba obvinění způsobili N. N. H. škodu v celkové výši 1 280 323 Kč a obviněný V. D. získal úplatek v celkové výši nejméně 360 000 Kč. Pro úplnost je možno dodat, že jde původně o jednání popsané pod bodem I. B) ve výroku rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 10. 10. 2019, sp. zn. 57 T 1/2017, který ohledně obviněného V. D. nabyl právní moci ve spojení s rozsudkem Vrchního soudu v Praze ze dne 27. 1. 2021, sp. zn. 8 To 67/2020 (obviněný J. K. odvolání nepodal, státní zástupce původně podané odvolání ohledně tohoto obviněného vzal zpět).

10. Obviněný V. D. tak jednáním popsaným pod body I. a) až I. c) výroku rozsudku odvolacího soudu způsobil N. N. H. škodu v celkové výši 106 387 994 Kč a sám získal majetkový prospěch v celkové výši 33 970 000 Kč, jednáním pod body II. a) až II. c) výroku rozsudku odvolacího soudu způsobil škodu v celkové výši 10 200 278 Kč a sám získal majetkový prospěch v celkové výši 6 784 175 Kč.

II.
Dovolání obviněného

11. Proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 17. 6. 2021, sp. zn. 2 To 81/2020, podali dovolání obvinění V. D., M. T., P. Ku., P. Ko., J. V. a J. K., každý prostřednictvím svého obhájce. Protože věc

obviněného V. D. byla vyloučena k samostatnému projednání a rozhodnutí, aby mohla být předložena k posouzení velkému senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu, a toto rozhodnutí se týká jen uvedeného obviněného, bude níže reprodukován jen obsah jeho dovolání. Pro úplnost lze uvést, že dovolání ostatních obviněných byla usnesením Nejvyššího soudu ze dne 24. 9. 2024, sp. zn. 5 Tdo 284/2022, odmítnuta podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. jako zjevně neopodstatněná (obsah jejich dovolání a důvody jejich odmítnutí jsou uvedeny v tomto rozhodnutí).

12. Obviněný V. D. podal dovolání (datované dnem 6. 12. 2021) proti citovanému rozsudku soudu druhého stupně, kterým bylo rozhodnuto o jeho odvolání (a o dalších odvoláních) podaném proti rozsudku soudu prvního stupně (rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 26. 9. 2018, sp. zn. 2 T 4/2015) a kterým byl zároveň podle § 45 odst. 1 tr. zákoníku zrušen výrok o vině (a ve spojitosti s tím i další výroky) v rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 10. 10. 2019, sp. zn. 57 T 1/2017, který nabyl právní moci ve spojení s rozsudkem Vrchního soudu v Praze ze dne 27. 1. 2021, sp. zn. 8 To 67/2020, a z něhož byl převzat výrok o vině a výrok učiněný v adhezním řízení. Proti posledně citovanému rozsudku Vrchního soudu v Praze podal obviněný též původně dovolání (věc byla vedena pod sp. zn. 5 Tdo 991/2021 ve společném řízení o dovoláních i dalších spoluobviněných), které však nemohlo být projednáno, protože v mezidobí byly napadené výroky tohoto rozsudku zrušeny postupem podle § 45 odst. 1 tr. zákoníku, proto k dotazu Nejvyššího soudu obviněný vzal své dovolání zpět, což předsedkyně senátu po vyloučení věci k samostatnému projednání a rozhodnutí vzala na vědomí usnesením Nejvyššího soudu ze dne 25. 11. 2021, sp. zn. 5 Tdo 1271/2021.

13. Obviněný ve svém dovolání uplatnil dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. (ve znění účinném do 31. 12. 2021), neboť napadené rozsudky podle něj spočívají na nesprávném právním posouzení skutku a též na jiném nesprávném hmotněprávním posouzení, a dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. (ve znění účinném do 31. 12. 2021), jelikož napadeným rozsudkem podle něj došlo k uložení nepřiměřených trestů, a tím i k porušení jeho práva na spravedlivý proces.

14. – 23. Velký senát trestního kolegia Nejvyššího soudu reprodukoval dovolací námitky obviněného. Přitom uvedl, že dovolatel brojil i proti „nezákonně použité právní kvalifikaci skutků“ popsaných ve výroku o vině pod bodem I. a) napadeného rozsudku. Podle dovolatele soudy nižších stupňů dostatečně neposoudily, zda je možné toto jednání obviněného kvalifikovat jednak jako zvlášť závažný zločin přijetí úplatku podle § 331 odst. 1 alinea 1, odst. 2, odst. 4 písm. a) tr. zákoníku, jednak jako zvlášť závažný zločin zjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě podle § 256 odst. 1, odst. 2 písm. a), b), c), odst. 3 tr. zákoníku, tedy v jednočinném souběhu. Poukázal na komentář k trestnímu zákoníku, který vylučuje jednočinný souběh trestného činu přijetí úplatku podle § 331 tr. zákoníku a trestného činu zjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě podle § 256 tr. zákoníku z důvodu speciality trestného činu podle § 256 odst. 1, 3 tr. zákoníku k trestnému činu přijetí úplatku podle § 331 tr. zákoníku. Majetkový nebo jiný prospěch, jak je uveden v § 256 odst. 3 tr. zákoníku, v souvislosti s korupčním jednáním při zadání veřejné zakázky, je podle rozhodovací praxe soudů úplatkem, tj. majetkovým nebo jiným prospěchem v souvislosti s obstaráním věcí obecného zájmu (§ 331 odst. 1 alinea 1 tr. zákoníku) zúžený ustanovením § 256 tr. zákoníku na oblast veřejných zakázek, veřejných soutěží a veřejných dražeb. Proto jednání obviněného mělo být posouzeno pouze jako trestný čin zjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě podle § 256 odst. 1, odst. 2 písm. a), b), c), odst. 3 tr. zákoníku. Jelikož celkový prospěch by nepřesáhl 10 000 000 Kč, nešlo by o prospěch velkého rozsahu.

24. Vzhledem k tomu, že v řízení došlo podle obviněného k zásadnímu porušení jeho práva na spravedlivý proces (k extrémnímu rozporu mezi zjištěným skutkovým stavem a provedenými důkazy, k opomenutí důkazů a jejich deformaci), jakož i k nesprávnému právnímu posouzení skutku, dále k uložení nepřiměřených trestů, byly naplněny deklarované dovolací důvody. Obviněný proto navrhl,

aby předseda senátu Nejvyššího soudu přerušil výkon napadeného rozhodnutí a poté ohledně obviněného zrušil rozsudky Městského soudu v Praze ze dne 26. 9. 2018, sp. zn. 2 T 14/2015, který nabyl právní moci ve spojení s rozsudkem Vrchního soudu v Praze ze dne 17. 6. 2021, sp. zn. 2 To 81/2020, a Městského soudu v Praze ze dne 10. 10. 2019, sp. zn. 57 T 1/2017, který nabyl právní moci ve spojení s rozsudkem Vrchního soudu v Praze ze dne 27. 1. 2021, sp. zn. 8 To 67/2020.

III.
Vyjádření k dovolání

25. – 33. K podaným dovoláním proti rozsudku odvolacího soudu (Vrchního soudu v Praze ze dne 17. 6. 2021, sp. zn. 2 To 81/2020) všech shora uvedených dovolatelů (vedle V. D. též M. T., P. Ku., P. Ko., J. V. a J. K.) se souhrnně vyjádřil státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství. Protože ani státní zástupce v mnoha ohledech nevypořádával věcně shodné námitky jednotlivých obviněných zvlášť, zreprodukuje Nejvyšší soud i ty pasáže jeho vyjádření, jež se týkaly všech obviněných, a vynechá jen ty části, které se dotýkaly výlučně ostatních obviněných, a nikoli obviněného V. D.

34. Státní zástupce se obsáhle věnoval rovněž otázce možného jednočinného souběhu trestných činů, jimiž byl obviněný V. D. uznán vinným napadeným rozsudkem odvolacího soudu. Názor tohoto dovolatele o vztahu speciality trestného činu zjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě podle § 256 tr. zákoníku vůči trestnému činu přijetí úplatku podle § 331 tr. zákoníku, který by vylučoval možnost jejich jednočinného souběhu, se státnímu zástupci jeví jako názor do určité míry zjednodušující a v této konkrétní věci nesprávný. Státní zástupce vyjádřil své přesvědčení, že by měla být zachována právní kvalifikace, kterou užil Městský soud v Praze, jak ji ohledně obviněného V. D. toliko v případě skutku pod bodem II. a jen v souvislosti se změnou kategorizace výše škod způsobených trestným činem, kterou přinesla novelizace trestního zákoníku v podobě zákona č. 333/2020 Sb., revidoval Vrchní soud v Praze rozsudkem ze dne 27. 1. 2021, sp. zn. 8 To 67/2020 (byť nesprávně pojmenoval trestný čin podle § 256 tr. zákoníku, když užil slovo „sjednání“ namísto slova „zjednání“, a v označení trestného činu podle § 331 tr. zákoníku u odstavce 1 výslovně neuvedl alinea 1).

35. Státní zástupce upozornil, že pro posouzení vzájemného vztahu uvedených trestných činů nelze přehlížet několik podstatných skutečností. Vzájemný vztah obecného a speciálního ustanovení má totiž u těchto trestných činů několik rovin. Skutková podstata trestného činu přijetí úplatku podle § 331 tr. zákoníku chrání obecně zájem na řádném výkonu veřejné moci a rozhodovacích procesů při obstarávání věcí obecného zájmu. Právní úprava podle § 256 tr. zákoníku pak primárně vyjadřuje zájem na ochraně přirozeného soutěžního prostředí, zájem na řádném a zákonném provedení jakékoli veřejné soutěže, zadání veřejné zakázky nebo jakékoli veřejné dražby, zejména zájem na dodržování stanoveného postupu za rovných podmínek pro všechny účastníky (zájemce, soutěžitele), včetně procesu veřejného zadávání. Z pohledu ochrany společenských zájmů by se tedy ustanovení § 256 tr. zákoníku mohlo skutečně zdát užším či speciálním. Pro posouzení vzájemného vztahu obou trestných činů si však naprosto nelze vystačit pouze s tímto úvodním srovnáním předmětu ochrany dotčených společenských vztahů. Co se týče objektivní stránky těchto trestných činů, je nutno vnímat, že trestný čin podle § 256 tr. zákoníku obecně spojuje trestní odpovědnost s jednáním pachatelů, která směřují k získání prospěchu, ať již vlastního, anebo prospěchu třetích osob. Za neoprávněné výhody je například nutno považovat i neoprávněně získané tržby (jak vyplývá z usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 12. 2007, sp. zn. 5 Tdo 1339/2007). Naproti tomu skutková podstata trestného činu podle § 331 tr. zákoníku spojuje trestní odpovědnost výlučně s existencí úplatku. Pojem úplatku je přitom zjevně užší než obecný pojem prospěchu, který je širší kategorií získané výhody. Zatímco úplatkem je ve smyslu § 334 odst. 1 tr. zákoníku pouze ta neoprávněná výhoda, na kterou není nárok, získáním prospěchu ve smyslu § 256 tr. zákoníku může být jakékoliv plnění, ať oprávněné či neoprávněné, resp. protiprávní. Pojem prospěchu tedy zahrnuje i možnosti legitimního plnění a oprávněných výhod nárokovaných z řádných právních aktů, například v podobě

získání obchodních bonusů, referencí či plnění z obchodních smluv. Z hlediska znaku jednání (coby znaku objektivní stránky skutkové podstaty) se tedy naopak jako užší a speciální jeví skutková podstata trestného činu přijetí úplatku podle § 331 tr. zákoníku, neboť dopadá pouze na ta jednání, společensky nepochybně škodlivější, jejichž cílem je získání úplatku jako neoprávněné výhody bez právního nároku. Oproti tomu ustanovení § 256 tr. zákoníku spojuje podmínky trestní odpovědnosti v základní skutkové podstatě i v kvalifikovaných skutkových podstatách obecně se vznikem jakéhokoliv prospěchu, včetně výhody mající legální oporu v právních vztazích a nárocích příjemce takové výhody.

36. Dále podle státního zástupce nelze přehlížet ani existenci kvalifikovaných skutkových podstat podle § 331 odst. 1, odst. 3 nebo 4 tr. zákoníku, které vyjadřují vyšší míru závažnosti jednání oproti jednání podle § 256 tr. zákoníku přísnějšími trestními sazbami v případech, kdy pachatel jedná v úmyslu opatřit sobě nebo jinému značný prospěch, tedy alespoň 1 milion Kč [§ 331 odst. 3 písm. a) tr. zákoníku], resp. prospěch velkého rozsahu, tedy nejméně 10 milionů Kč [§ 331 odst. 4 písm. a) tr. zákoníku], nebo se pachatel dopustí činu jako úřední osoba [§ 331 odst. 3 písm. b) tr. zákoníku], anebo v tomto postavení směřuje své jednání k získání značného prospěchu, tedy nejméně 1 milionu Kč [§ 331 odst. 4 písm. b) tr. zákoníku]. Tyto specifické znaky kvalifikované skutkové podstaty, resp. jejich vzájemné kombinace, které bezpochyby vyjadřují vyšší závažnost činu, přitom skutková podstata trestného činu podle § 256 tr. zákoníku ani ve svých vyšších odstavcích v tomto pojetí neobsahuje. Z hlediska znaku kvalifikované skutkové podstaty vyjádřené v § 331 odst. 3 písm. a) tr. zákoníku se tedy jako užší (speciální) rovněž jeví trestný čin přijetí úplatku, k jehož spáchání postačuje již jednání v tzv. druhém úmyslu, aniž by vůbec muselo dojít k dosažení značného prospěchu.

37. Ze shora nastíněného znění skutkových podstat trestných činů uvedených v § 256 a § 331 tr. zákoníku státní zástupce dovodil, že nejde o typický vztah ustanovení ryze užšího a širšího, tedy o případ tzv. vnořených kruhů, kdy jeden skutek při naplnění jedné skutkové podstaty (užší) vždy současně nutně naplňuje i znaky jiné skutkové podstaty (širší). Naopak z teoretického hlediska je třeba tento vztah vnímat jako případ tzv. prolínajících se kruhů, neboť mohou nastat situace, kdy jsou naplněny obě skutkové podstaty, stejně tak mohou nastat i situace, kdy jsou naplněny znaky jen jednoho z trestných činů. Nemůže tak jít o klasický případ speciality, kde je užití obecné normy vyloučeno v případě užití zvláštní normy. K posouzení takového vztahu trestných činů státní zástupce analogicky odkázal na stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 26. 4. 2018, sp. zn. Tpjn 300/2017 (uveřejněného pod č. 1/2018 Sb. rozh. tr.). V právních úvahách o možnostech posouzení jednočinného souběhu v daném případě je třeba vzít v úvahu i závěr vyslovený v usnesení velkého senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13. 8. 2014, sp. zn. 15 Tdo 885/2013 (uveřejněném pod č. 2/2015 Sb. rozh. tr.), podle nějž korupční jednání, ať již ve formě aktivního poskytnutí, nabídnutí nebo slibu úplatku, nebo ve formě pasivního přijetí úplatku či jeho slibu nebo nabídky, je třeba ve veřejné i v soukromé sféře postihovat primárně ustanoveními o úplatkářství podle § 331 a § 332 tr. zákoníku.

38. Zásadním argumentem pro akceptování jednočinného souběhu (a neakceptování poměru speciality) obou posuzovaných trestných činů však pro státního zástupce zůstává ochrana různých společenských zájmů oběma ustanoveními. V případě skutkové podstaty trestného činu podle § 256 tr. zákoníku jde především o ochranu trhu financovaného z veřejných prostředků, soutěžního prostředí a oblasti veřejného zadávání, v případě trestného činu podle § 331 tr. zákoníku je to především ochrana řádného výkonu veřejné moci a rozhodovacích procesů při správě veřejných věcí. Rozdílný objekt těchto skutkových podstat je jednoznačně patrný i ze systematického zařazení obou ustanovení ve zvláštní části trestního zákoníku. S odkazem na již zmíněné stanovisko sp. zn. Tpjn 300/2017 státní zástupce připomněl, že jsou-li v konkrétním posuzovaném případě zasaženy i jiné zájmy, než které chrání ustanovení, u něhož by bylo možno uvažovat o tom, že je speciálním či

primárním, měla by se uplatnit obecná zásada, že skutek je třeba posoudit podle všech v úvahu přicházejících ustanovení zvláštní části trestního zákoníku, jejichž znaky byly naplněny. Stejně tak lze analogicky odkázat např. na usnesení velkého senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 26. 3. 2014, sp. zn. 15 Tdo 190/2014 (uveřejněné pod č. 48/2014 Sb. rozh. tr.), v němž se akcentuje nutnost porovnávat právě individuální objekty skutkových podstat posuzovaných trestných činů při úvahách o možnosti jednočinného souběhu různých trestných činů. Dále státní zástupce odkázal i na starší rozhodnutí bývalého Nejvyššího soudu ČSR ze dne 6. 7. 1986, sp. zn. 11 Tz 19/86, uveřejněné pod č. 43/1987-III. Sb. rozh. tr.

39. Státní zástupce vyjádřil své přesvědčení, že spíše než vztah speciality by se jako příhodnější jevila varianta užití poměru subsidiarity mezi uvedenými trestnými činy podle § 256 tr. zákoníku a § 331 tr. zákoníku, a to při primárním užití ustanovení § 331 tr. zákoníku a pouze subsidiárním užití ustanovení § 256 tr. zákoníku. K tomu odkázal na obdobný přístup v případě korupční trestné činnosti v insolvenčním řízení, tedy na názor ke vztahu ustanovení § 331 a § 332 tr. zákoníku vůči ustanovení § 226 tr. zákoníku (o trestném činu pletich v insolvenčním řízení), jak jej zaujal velký senát trestního kolegia Nejvyššího soudu v již zmíněném usnesení ze dne 13. 8. 2014, sp. zn. 15 Tdo 885/2013 (uveřejněném pod č. 2/2015 Sb. rozh. tr.). Státní zástupce připomněl, že Nejvyšší soud v uvedeném rozhodnutí k řešení sporné situace uvedl, že korupční jednání (ať již pasivní ve formě přijetí úplatku či jeho slibu, nebo aktivní v podobě nabídky či slibu poskytnutí úplatku) ve veřejné i soukromé sféře je třeba postihovat primárně ustanoveními o úplatkářství podle § 331 a § 332 tr. zákoníku. Ustanovení § 226 tr. zákoníku se zde může uplatnit jen subsidiárně v těch případech, na které nedopadají citovaná ustanovení o úplatkářství. Podle mínění státního zástupce nic nebrání tomu, aby se tento názor vyslovený Nejvyšším soudem identicky uplatnil na ustanovení § 256 tr. zákoníku, které je svým charakterem srovnatelné.

40. Při zohlednění obou výše označených rozhodnutí Nejvyššího soudu by primární použití ustanovení § 331, popřípadě § 332 tr. zákoníku připadalo v úvahu prakticky ve všech případech, v nichž by se korupční jednání týkalo problematiky zadávání veřejných zakázek, které ze své podstaty představuje obstarávání věcí obecného zájmu. Použití právní kvalifikace podle § 256 tr. zákoníku by subsidiárně připadalo v úvahu pouze v případech takového korupčního jednání, které by se netýkalo obstarávání věcí obecného zájmu, a nenaplňovalo by tedy znaky korupční trestné činnosti ve smyslu § 331 a násl. tr. zákoníku, nicméně by naplňovalo korupční znaky vyjádřené v § 256 tr. zákoníku. Šlo by tak o některé případy korupce související s určitými typy veřejných soutěží a veřejných dražeb, kde by jejich smysl a cíl měl oproti veřejným zakázkám výlučně soukromoprávní charakter, který se nevyznačuje přesahem do veřejné sféry a neváží se na uspokojování společenských potřeb větších skupin osob.

41. Státní zástupce připustil, že v rozhodovací praxi Nejvyššího soudu (konkrétně v usnesení ze dne 2. 3. 2021, sp. zn. 6 Tdo 360/2020) se objevil i přístup, který předložil dovolatel a který ovšem státní zástupce nesdílí, totiž že ustanovení § 256 tr. zákoníku je svým obsahem užší, speciální oproti ustanovení § 331 tr. zákoníku, neboť postihuje pouze specifickou oblast korupce, a to korupce při obstarávání veřejných záležitostí spočívajících ve veřejných zakázkách, veřejných soutěžích a veřejných dražbách, zatímco podle § 331 tr. zákoníku se postihuje obecně korupce v jejím komplexním rozsahu. Podle státního zástupce je uvedený závěr v rozporu s výše označenými rozhodnutími Nejvyššího soudu (ve věcech vedených pod sp. zn. 15 Tdo 885/2013 a sp. zn. 4 Tz 81/2019). Zatímco prvně zmíněné rozhodnutí při řešení vztahu trestných činů podle § 256 a § 331 tr. zákoníku dovozuje nutnost primárního užití ustanovení § 256 tr. zákoníku s tím, že právní kvalifikace podle § 331 tr. zákoníku se vůbec neuplatní, dřívější dvě rozhodnutí v dané situaci naopak dovozují nutnost primárního užití § 331 tr. zákoníku s tím, že právní kvalifikace podle § 256 tr. zákoníku by se uplatnila pouze subsidiárně tam, kde použití ustanovení § 331 tr. zákoníku nepřipadá v úvahu.

42. V posuzovaném případě není podle státního zástupce opodstatněné trvat na privilegování

pachatele upřednostněním ustanovení § 256 tr. zákoníku, protože nelze *a priori* upřednostnit jedno ustanovení před druhým, ale vždy závisí na konkrétních okolnostech posuzovaného jednání, které z nich nakonec bude přísnější (tzn. i na tom, zda pachatel bude úřední osobou, v jakém obmyslu jednal, ke způsobení jaké škody či získání prospěchu směřoval, jaká bude výše jeho prospěchu apod.). Státní zástupce zdůraznil, že zde není jediný důvod, proč by měl být zvýhodňován pachatel trestné činnosti jen proto, že svým jednáním zasáhl také zájmy spojené s uskutečňováním veřejných zakázek či veřejných soutěží, a nikoli jen zájem na ochraně rozhodovacích procesů při plnění úkolů obecného zájmu. Není možné zvýhodňovat pachatele trestné činnosti, který se dopustil přijetí úplatku v souvislosti s veřejnou zakázkou, veřejnou soutěží či veřejnou dražbou, oproti pachateli, který taktéž přijme úplatek za okolností nesouvisejících s uvedenými právními instituty. K výkladu práva státní zástupce upozornil na usnesení Ústavního soudu ze dne 19. 12. 2012, sp. zn. III. ÚS 666/09, podle nějž se v aplikační praxi nelze držet toliko úzkého gramatického výkladu určitého normativního znaku, jestliže by to v důsledku znamenalo zjevné popření účelu, který zákonodárce sledoval vytvořením určité skutkové podstaty. Při výkladu je tudíž třeba vždy vycházet z objektu trestného činu, tzn. z označení a správného pochopení společenských hodnot a zájmů, k jejichž trestněprávní ochraně má dané ustanovení trestního zákoníku sloužit.

43. Státní zástupce vyjádřil své přesvědčení, že přijetí hmotné či nehmotné výhody v souvislosti s průběhem veřejné zakázky při uskutečňování úkonů obecného zájmu může naplňovat zákonné znaky několika sbíhajících se trestných činů (tedy současně podle § 256 i § 331 tr. zákoníku), aniž by šlo o rozpor se zásadou zákazu dvojího přičítání téže okolnosti. Zákaz dvojího přičítání téže okolnosti platí jen při posuzování okolností v rámci skutkové podstaty téhož trestného činu. Neuplatňuje se při úvahách o možnosti jednočinného souběhu trestných činů v tom směru, že okolnost, která je znakem jednoho ze sbíhajících se trestných činů, by nemohla současně podmiňovat použití vyšší trestní sazby u jiného sbíhajícího se trestného činu.

44. – 46. Nejvyšší soud reprodukoval zbývající část vyjádření státního zástupce.

47. S ohledem na výše uvedené státní zástupce navrhl Nejvyššímu soudu, aby podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl dovolání obviněného V. D. neboť jde o dovolání zjevně neopodstatněné. Souhlasil s projednáním dovolání v neveřejném zasedání i pro případ jiného než navrhovaného rozhodnutí podle § 265r odst. 1 písm. c) tr. ř. Ponechal dále na zvážení Nejvyššího soudu, zda z důvodu nejednotné aplikační praxe, jde-li o možný souběh trestných činů podle § 256 a § 331 tr. zákoníku, nepostupovat podle § 20 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále ve zkratce jen „ZSS“ nebo „zákon o soudech a soudcích“), a postoupit věc k rozhodnutí velkému senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu. Vyjádření státního zástupce bylo zasláno k možné replice obviněnému, který tohoto práva nevyužil.

IV.
Posouzení důvodnosti dovolání

a) Obecná východiska

48. Obviněný V. D. uplatnil dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., ve znění účinném do 31. 12. 2021, který je v době rozhodování Nejvyššího soudu obsažen v § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř., ve znění účinném od 1. 1. 2022, a dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř., ve znění účinném do 31. 12. 2021, který je v době rozhodování dovolacího soudu obsažen v § 265b odst. 1 písm. i) tr. ř., ve znění účinném od 1. 1. 2022. Z důvodů vyložených dále pod bodem 79. tohoto usnesení rozhodl Nejvyšší soud o dovolání obviněného ve velkém senátě trestního kolegia (dále též jen „velký senát“ nebo „velký senát trestního kolegia“, anebo obecně „Nejvyšší soud“).

49. – 52. Velký senát trestního kolegia Nejvyššího soudu uvedl obecné závěry týkající se uplatněných dovolacích důvodů.

b) K námitkám nepřípustným a k námitkám proti výroku o vině neodpovídajícím dovolacím důvodům

1. Obecně k námitkám nepřípustným a neodpovídajícím dovolacím důvodům

53. – 78. Velký senát trestního kolegia Nejvyššího soudu vypořádal námitky obviněného, které shledal nepřípustnými, resp. které směřovaly proti výroku o vině a neodpovídaly dovolacím důvodům.

c) K námitkám obviněného proti správnosti právní kvalifikace skutků jako trestných činů podle § 256 a § 331 tr. zákoníku

1. K procesnímu postupu

79. Trestní věc obviněného V. D. byla původně vedena u Nejvyššího soudu ve společném řízení s věcí obviněných M. T., P. Ku., P. Ko., J. V. a J. K., kteří také podali dovolání proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 17. 6. 2021, sp. zn. 2 To 81/2020. Tato věc byla vedena pod sp. zn. 5 Tdo 284/2022, z níž ovšem byla věc obviněného V. D. usnesením ze dne 24. 9. 2024 vyloučena k samostatnému projednání a rozhodnutí podle § 23 odst. 1 tr. ř. a následně byla usnesením ze dne 25. 9. 2024, sp. zn. 5 Tdo 849/2024, postoupena velkému senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu, neboť jeho senát č. 5 dospěl k odlišnému právnímu názoru na možnost posouzení jediného skutku jako dvou trestných činů podle § 256 a § 331 tr. zákoníku, než jak tuto otázku předtím vyřešil Nejvyšší soud ve svém usnesení ze dne 2. 3. 2021, sp. zn. 6 Tdo 360/2020, jak bude rozvedeno níže. Kromě toho další odlišný postup naznačil Nejvyšší soud ve svém rozsudku ze dne 27. 11. 2019, sp. zn. 4 Tz 81/2019. V podstatě senát č. 5 připustil jednočinný souběh trestných činů zjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě podle § 256 tr. zákoníku a přijetí úplatku podle § 331 tr. zákoníku, naproti tomu senáty č. 4 a 6 vyloučily takovou možnost a upřednostňovaly bud prvně uvedené ustanovení (senát č. 6), anebo druhé ustanovení (senát č. 4). Senát č. 5 se tak přiklonil k názoru, jaký zaujal státní zástupce ve svém vyjádření k dovolání obviněného V. D. jak bylo rozvedeno shora. Obviněný se naproti tomu dovolával názoru, který zaujal senát č. 6 Nejvyššího soudu v označeném usnesení ze dne 2. 3. 2021, sp. zn. 6 Tdo 360/2020, podle nějž z důvodu speciality má mít přednost ustanovení § 256 tr. zákoníku a ustanovení § 331 tr. zákoníku jako obecné se nemělo v jeho případě užít. Tato námitka obviněného pak odpovídá jím uplatněnému dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., ve znění účinném do 31. 12. 2021, ale není opodstatněná.

80. Velký senát trestního kolegia Nejvyššího soudu po přezkoumání věci vyslovil souhlas s názorem senátu č. 5, a tedy i soudů nižších stupňů, jakož i s názorem státního zástupce, jak vyplyne z níže uvedeného odůvodnění, tedy připustil jako možný jednočinný souběh trestných činů podle § 256 a § 331 tr. zákoníku.

2. Obecně k trestným činům podle § 256 a § 331 tr. zákoníku a k vývoji právního postihu korupce v nedávném období

81. Nejprve je třeba obecně zmínit jednotlivá ustanovení a stručně nastínit výklad některých jejich znaků.

82. Trestného činu zjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě podle § 256 odst. 1 tr. zákoníku se dopustí, kdo v souvislosti se zadáním veřejné zakázky, s veřejnou soutěží nebo veřejnou dražbou v úmyslu způsobit jinému škodu nebo opatřit sobě nebo jinému

prospěch zjedná některému dodavateli, soutěžiteli nebo účastníku dražby přednost nebo výhodnější podmínky na úkor jiných dodavatelů nebo soutěžitelů; za to bude potrestán odnětím svobody na 6 měsíců až 3 roky nebo zákazem činnosti. Podle § 256 odst. 2 tr. zákoníku bude pachatel potrestán odnětím svobody na 2 roky až 8 let, jestliže a) spáchá čin uvedený v § 256 odst. 1 tr. zákoníku jako člen hodnotící komise, vyhlašovatel nebo pořadatel veřejné soutěže nebo veřejné dražby, licitátor nebo jako člen organizované skupiny, b) způsobí takovým činem značnou škodu, nebo c) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného značný prospěch. Podle § 256 odst. 3 tr. zákoníku bude stejně jako v § 256 odst. 2 tr. zákoníku potrestán, kdo za okolností uvedených v § 256 odst. 1 tr. zákoníku žádá, přijme nebo si dá slíbit majetkový nebo jiný prospěch. Podle § 256 odst. 4 tr. zákoníku bude potrestán odnětím svobody na 3 roky až 10 let, kdo za okolností uvedených v § 256 odst. 1 tr. zákoníku žádá, přijme nebo si dá slíbit majetkový nebo jiný prospěch a spáchá takový čin jako úřední osoba. Ustanovení § 256 odst. 4 tr. zákoníku bylo doplněno novelizací provedenou zákonem č. 330/2011 Sb. s účinností od 1. 12. 2011.

83. Trestného činu přijetí úplatku podle § 331 odst. 1 tr. zákoníku se dopustí, kdo sám nebo prostřednictvím jiného v souvislosti s obstaráváním věcí obecného zájmu pro sebe nebo pro jiného přijme nebo si dá slíbit úplatek (alinea 1), nebo kdo sám nebo prostřednictvím jiného v souvislosti s podnikáním svým nebo jiného pro sebe nebo pro jiného přijme nebo si dá slíbit úplatek (alinea 2); za to bude potrestán odnětím svobody až na 4 roky nebo zákazem činnosti. Podle § 331 odst. 2 tr. zákoníku bude potrestán odnětím svobody na 6 měsíců až 5 let, kdo za okolností uvedených v § 331 odst. 1 tr. zákoníku žádá úplatek. Podle § 331 odst. 3 tr. zákoníku bude odnětím svobody na 3 roky až 10 let nebo propadnutím majetku pachatel potrestán, a) spáchá-li čin uvedený v § 331 odst. 1 nebo 2 tr. zákoníku v úmyslu opatřit sobě nebo jinému značný prospěch, nebo b) spáchá-li takový čin jako úřední osoba. Podle § 331 odst. 4 tr. zákoníku bude odnětím svobody na 5 až 12 let pachatel potrestán, a) spáchá-li čin uvedený v § 331 odst. 1 nebo 2 tr. zákoníku v úmyslu opatřit sobě nebo jinému prospěch velkého rozsahu, nebo b) spáchá-li takový čin jako úřední osoba v úmyslu opatřit sobě nebo jinému značný prospěch. Toto ustanovení trestního zákoníku bylo změněno v průběhu let jednou, a to též shora uvedeným zákonem č. 330/2011 Sb. s účinností od 1. 12. 2011, jímž byly zpřísněny trestní sazby v § 331 odst. 1 tr. zákoníku (horní hranice trestu odnětí svobody byla zvýšena z původních 3 roků na 4 roky) a v § 331 odst. 3 tr. zákoníku (trestní sazba trestu odnětí svobody byla zvýšena z původních 2 roků až 8 let na 3 roky až 10 let).

84. Ustanovením o trestném činu zjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě podle § 256 tr. zákoníku se chrání (objekt trestného činu) zájem na řádném a zákonném provedení jakékoli veřejné soutěže, zadání veřejné zakázky nebo jakékoli veřejné dražby, zejména zájem na dodržování stanoveného postupu za rovných podmínek pro jejich účastníky (soutěžitele), jak vyplývá i z odborné literatury (viz ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník II. § 140 až 271. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023, s. 3401, § 256, marg. č. 1). Předmětem ochrany (objektem) trestného činu přijetí úplatku podle § 331 tr. zákoníku je zájem na řádném, nestranném a zákonném obstarávání věcí obecného zájmu, resp. zájem na rovnosti podmínek soutěžitelů v hospodářské soutěži, která by mohla být narušena korupčním jednáním (viz ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník III. § 272 až 421. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023, s. 4149, § 331, marg. č. 1).

85. V tomto směru je třeba upozornit, že obecný postih korupčních jednání obsažený nyní v § 331 a násl. tr. zákoníku byl při rekodifikaci trestního práva hmotného rozšířen i o případy korupce v souvislosti s podnikáním (vlastním nebo jiného), což obecná ustanovení postihující úplatkářství obsažená v předcházejícím § 160 a násl. tr. zák. neobsahovala. Potřebu zavést postih korupce v soukromoprávních vztazích i do obecných ustanovení o postihu úplatkářství odůvodnil zákonodárce při přijímání trestního zákoníku v roce 2009 požadavky vyplývajícími ze závazků na základě našeho členství v Evropské unii, konkrétně na základě rámcového rozhodnutí Rady Evropské unie ze dne 22. 7. 2003 č. 2003/568/SVV, o boji s korupcí v soukromém sektoru, a společné akce o korupci v

soukromém sektoru ze dne 22. 12. 1998 přijaté Radou Evropské unie na základě článku K.3 Smlouvy o Evropské unii. Později v roce 2011 pak ještě zákonodárce zostřoval trestní represi korupčních jednání shora zmíněnou novelizací provedenou zákonem č. 330/2011 Sb., kterou navrhla vláda v rámci plnění svého závazku z programového prohlášení o boji proti korupci, zejména pak úředních osob, jak vyplývá z důvodové zprávy k tomuto zákonu. Zmíněnou novelizací byla zostřena trestní represe u korupčních jednání obsažených v ustanoveních § 256, § 257, § 258 a § 331 tr. zákoníku. Bohužel ani při těchto změnách nebyla zevrubně zvažována možná konkurence dosavadních, nově zaváděných či měněných ustanovení, tzv. konkurence zákonů, a zákonodárce ani v jednom případě nenastínil její možné řešení. Přitom tato konkurence byla očekávatelná, zvláště pokud se upravovala korupce specificky u některých případů nežádoucího jednání v tržním hospodářství (jako specifický typ hospodářské kriminality, popřípadě i kriminality majetkové), současně se ale jako obecný delikt proti pořádku ve věcech veřejných spočívající v úplatkářství zavedl postih korupce v soukromoprávních vztazích, konkrétně v souvislosti s podnikáním. Právě zejména pro korupci při zadávání veřejných zakázek veřejným zadavatelem je typické, že jde současně o korupci činěnou v souvislosti s podnikáním, neboť o zadání veřejné zakázky typicky usilují podnikatelé při výkonu své podnikatelské činnosti (zpravidla jde o obchodní společnosti, zakládané obvykle za podnikatelským účelem). Současně je podobně typické pro tyto případy zadávání veřejné zakázky veřejným zadavatelem, že jde o věc obecného zájmu ve smyslu tradičního výkladu tohoto znaku první alternativy (alinea 1) úplatkářského jednání v § 331 odst. 1 i § 332 odst. 1 tr. zákoníku.

86. Za obstarávání věcí obecného zájmu se totiž obvykle považuje činnost, která souvisí s plněním úkolů týkajících se věcí obecného zájmu, tedy nejen rozhodování orgánů státní moci a správy, ale i jiná činnost při uspokojování zájmů občanů a právnických osob v oblasti materiálních, sociálních, kulturních a jiných potřeb, jak vyplývá z ustáleného výkladu v aplikační praxi (viz např. stanovisko uveřejněné pod č. 16/1988 Sb. rozh. tr. v bodě IV.) i v odborné literatuře (ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník III. § 272 až 421. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023, s. 4151, § 331, marg. č. 4). Jde tedy o plnění všech úkolů, na jejichž řádném a nestranném plnění má zájem celá společnost nebo určitá sociální skupina, zejména jde o činnost, jíž jsou plněny společensky významné úkoly přímo, např. rozhodování soudců, státních zástupců, policejních orgánů a jiná činnost policistů, odpovědných funkcionářů a úředníků státní správy i územní samosprávy (obcí a obecních úřadů, krajů a krajských úřadů), činnost lékařů a dalších osob činných ve zdravotnictví, ale i ve školství (např. při přijímání na vysoké a střední školy, při státních závěrečných zkouškách, maturitách) apod. (viz např. rozhodnutí č. 1/1978 nebo č. 13/1990-I**.** Sb. rozh. tr., jakož i zmíněné stanovisko pod č. 16/1988 Sb. rozh. tr.). Obstaráváním věcí obecného zájmu je nepochybně veškerý výkon veřejné moci (ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník III. § 272 až 421. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023, s. 4151, § 331, marg. č. 4). Ovšem (a to historicky již od roku 2004) je významně rozšiřován tento pojem i do soukromoprávní oblasti výkladovým ustanovením, podle nějž se za obstarávání věcí obecného zájmu považuje též zachovávání povinnosti uložené právním předpisem nebo smluvně převzaté, jejímž účelem je zajistit, aby v obchodních vztazích nedocházelo k poškozování nebo bezdůvodnému zvýhodňování účastníků těchto vztahů nebo osob, které jejich jménem jednají (nyní viz § 334 odst. 3 tr. zákoníku). Toto rozšíření pojmu obstarávání věcí obecného zájmu bylo zavedeno do českého právního řádu jeho novelizací provedenou zákonem č. 537/2004 Sb. s účinností od 22. 10. 2004 v reakci na závazky vyplývající z našeho členství v Evropské unii (v rámci tzv. 3. pilíře), konkrétně šlo o společnou akci o korupci v soukromém sektoru (č. 98/742/JVV) přijatou Radou Evropské unie na základě článku K.3 Smlouvy o Evropské unii. Tato společná akce byla posléze zrušena již zmíněným rámcovým rozhodnutím Rady Evropské unie ze dne 22. 7. 2003 č. 2003/568/SVV, o boji s korupcí v soukromém sektoru, na jehož podkladě byl později též zaveden postih úplatkářství v souvislosti s podnikáním, jak bylo zmíněno výše, přesto zmíněné výkladové ustanovení bylo při rekodifikaci trestního práva hmotného (v letech 2007 až 2009) ponecháno a je tak v případech naplnění jeho znaků upřednostňován postih korupce jako úplatkářství při obstarávání věcí obecného zájmu (více k tomu ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník III. § 272 až 421.

Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023, s. 4192, § 334, marg. č. 3).

87. Je-li již poukazováno na vývoj právní úpravy alespoň v relativně nedávném období (posledních asi 30 let), je možno připomenout též to, že předobrazem právní úpravy obsažené nyní v § 256 tr. zákoníku bylo ustanovení § 128a tr. zák. (souhrnně s dalšími ustanoveními nazvané pletichy při veřejné soutěži a veřejné dražbě) a v případě § 331 tr. zákoníku šlo o § 160 tr. zák. (přijímání úplatku). Ustanovení § 128a tr. zák. bylo zavedeno zákonem č. 557/1991 Sb. s účinností od 1. 1. 1992 a za celou dobu své existence se až do 31. 12. 2009 nezměnilo. V § 128a odst. 3 tr. zák. byl stanoven postih korupce trestem odnětí svobody v trvání 2 roků až 8 let pro toho, kdo žádal, přijal nebo si dal slíbit majetkový nebo jiný prospěch za okolností uvedených v § 128a odst. 1 tr. zák., tj. při zjednání přednosti některému soutěžiteli nebo účastníku dražby nebo výhodnějších podmínek na úkor jiných soutěžitelů v souvislosti s veřejnou soutěží nebo veřejnou dražbou v úmyslu způsobit jinému škodu nebo opatřit sobě nebo jinému prospěch. V době zavedení tohoto nového typu trestné činnosti ovšem obsahovalo obecné ustanovení o přijímání úplatku v § 160 tr. zák. sankci vždy mírnější, neboť zákonodárce i na nejtěžší případ obsažený v tehdejším § 160 odst. 3 tr. zák. (ve znění účinném do 8. 6. 1999) postihující korupci veřejných činitelů stanovil trest odnětí svobody v rozpětí 1 roku až 5 let. Ani v období mezi 9. 6. 1999 a 30. 6. 2008 neobsahoval § 160 tr. zák. přísnější trestní sazbu trestu odnětí svobody, buď byly mírnější (v § 160 odst. 1 až 3 tr. zák.), anebo byla stejná v § 160 odst. 4 tr. zák. (v rozpětí 2 roků až 8 let) pro případ přijetí úplatku za okolností zvlášť přitěžujících (jednání v úmyslu opatřit sobě nebo jinému úplatek velkého rozsahu, spáchání činu v postavení veřejného činitele s úmyslem opatřit sobě či jinému značný prospěch).

88. Tento koncept byl ovšem narušen novelizací provedenou zákonem č. 122/2008 Sb. s účinností od 1. 7. 2008, jímž byly zpřísněny trestní sazby trestu odnětí svobody za přijímání úplatku v § 160 odst. 1 (z výměry až na 2 roky na výměru až na 3 roky), odst. 2 (z rozpětí 6 měsíců až 3 roky na 6 měsíců až 5 let), odst. 3 (z rozpětí 1 roku až 5 let na rozpětí 2 roky až 8 let) a odst. 4 (z rozpětí 2 roky až 8 let na 5 až 12 let) tr. zák. Tento krok byl odůvodněn plněním mezinárodních závazků v oblasti boje proti korupci a proti praní špinavých peněz na základě požadavků plynoucích z hodnotících zpráv mezinárodních organizací OECD a GRECO (šlo o vládní návrh zákona na základě usnesení vlády č. 1199 ze dne 25. 10. 2006). Stejnou novelizací byl rozšířen i pojem (zahraničního) veřejného činitele v § 162a odst. 2 tr. zák.

89. Z uvedeného vyplývá, že ustanovení § 128a odst. 3 tr. zák. původně obsahovalo buď přísnější sankci než ustanovení § 160 (v odst. 1 až 3) tr. zák., anebo stejně přísnou sankci jako byla v § 160 odst. 4 tr. zák., a to od roku 1992 až do poloviny roku 2008. V tomto období tak nemohla nastat situace, že by korupce naplňující zároveň obě ustanovení § 128a odst. 3 i § 160 (v jakékoliv variantě) tr. zák. mohla být přísněji postižena podle druhého z uvedených ustanovení. Za této dřívější úpravy proto mohlo dávat dobrý logický smysl, pokud se v odborné literatuře uvádělo, že není možno spáchat jedním skutkem trestné činy jak podle § 128a odst. 3 tr. zák., tak i podle § 160 tr. zák., a že je jejich jednočinný souběh v takovém případě vyloučen (počítalo se s přednostním uplatněním § 128a odst. 3 tr. zák.) – viz k tomu zejména ŠÁMAL, P., PÚRY, F., RIZMAN, S. Trestní zákon. Komentář. II. díl (§ 91 až 301). 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 845, k § 128a, marg. č. 16; shodně NOVOTNÝ, O., VOKOUN, R. a kol. Trestní právo hmotné – II. Zvláštní část. 5. vydání. Praha: ASPI, a. s., 2007, s. 185 (marg. č. 377). V této spojitosti je možno zmínit i názor uváděný v posledně citované učebnici, že bylo třeba zavést postih korupce vůči účastníkům veřejné soutěže nebo veřejné dražby, protože účast v nich nelze považovat za obstarávání věcí obecného zájmu, tedy nemůže být postiženo podle obecných ustanovení o úplatkářství v tehdejších § 160 až § 162 tr. zák., ale jen jako trestné činy podle § 128b nebo § 128c tr. zák. (nyní jde o ustanovení § 257 a § 258 tr. zák.), přičemž se odkazovalo na rozhodnutí č. 14/1993 Sb. rozh. tr. (usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 23. 10. 1992, sp. zn. 4 Tz 37/92). K tomu je ovšem vhodné doplnit, že naposledy uvedené rozhodnutí vychází z právní úpravy obsažené v trestním zákoně na počátku 90. let 20. století, kdy

ustanovení § 128a tr. zák. obsahovalo přísnější úpravu pasivní korupce než § 160 tr. zák. (viz výše). V té době chybělo též shora citované ustanovení o výkladu pojmu obstarávání věcí obecného zájmu v obchodních vztazích, jež bylo do § 162a odst. 3 tr. zák. zavedeno až v roce 2004 (zákonem č. 537/2004 Sb.). Navíc zmíněný výklad v učebnici z roku 2007 se vztahoval k tehdy účinné právní úpravě a nepočítal ani s pozdějším rozšířením postihu úplatkářství na případy související s podnikáním, jak k němu došlo při rekodifikaci trestního práva hmotného v roce 2009 (viz výše). K tomu lze snad jen doplnit, že změny v oblasti postihu korupce zavedené jednak novelizací v roce 2008 (zákonem č. 122/2008 Sb.) a jednak při rekodifikaci trestního práva hmotného v roce 2009 (zákonem č. 40/2009 Sb.) byly plánovány v zásadě ve stejné podobě již v roce 2004 (k tomu lze odkázat na sněmovní tisk č. 744 z roku 2004 ze IV. volebního období Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky, konkrétně na § 234 o zjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě a na § 306 o přijímání úplatku).

90. Z uvedeného hrubého nástinu vývoje právní úpravy je patrné, že vztah ustanovení o postihu úplatkářství a korupce při zadávání veřejných zakázek, při veřejných soutěžích a veřejných dražbách se může jevit v různém světle v závislosti na dikci jednotlivých ustanovení a jejich výkladu v příslušném období. Je tak namístě přehodnotit dříve přijímané odůvodnění a na první pohled správný názor, že specificky zaměřené ustanovení na úzkou dílčí oblast veřejných zakázek, veřejných soutěží a veřejných dražeb by mělo mít aplikační přednost před obecně vymezeným ustanovením o korupci při obstarávání veškerých věcí obecného zájmu, stejně tak dobrý smysl dávalo postihování korupce mezi účastníky veřejných soutěží (včetně uchazečů o veřejné zakázky) a veřejných dražeb jen podle zvláštního ustanovení s tím, že taková účast sama o sobě není věcí obecného zájmu. Náhled na to se ovšem postupem doby měnil, nejprve (v roce 2004) došlo k rozšíření pojmu obstarávání věcí obecného zájmu i na některé případy zachovávání povinností v obchodních vztazích (dnešní výkladové ustanovení § 334 odst. 3 tr. zákoníku, předtím § 162a odst. 3 tr. zák.), následně v roce 2008 zvýšením trestních sazeb u obecných trestných činů postihujících korupci, avšak ponecháním trestních sazeb u zvláštních případů postihu korupce, pak i při rekodifikaci trestního práva hmotného (v roce 2009) rozšířením dosahu obecného ustanovení o úplatkářství i na případy související s podnikáním, aby pak (v roce 2011) došlo ještě k dalšímu zpřísnění trestních sazeb korupčních trestných činů (podle § 257, § 258 a § 331 tr. zákoníku) a zavedení další okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby v § 256 odst. 4 tr. zákoníku.

91. Zlom nastal především v polovině roku 2008, když byla poprvé zavedena úprava obsahující vyšší trestní sazby u obecných ustanovení o postihu úplatkářství, konkrétně přijímání úplatku, než byla stanovená (a nezměněná) trestní sazba trestu odnětí svobody u postihu korupce v podobě pletich při veřejné soutěži a veřejné dražbě (podle § 128a odst. 3 tr. zák.). Na tom se nic nezměnilo ani při rekodifikaci trestního práva hmotného, ani při dalším pozdějším zostření trestní represe v této oblasti v roce 2011. Od té doby je tak v trestním zákoníku obsažena právní úprava, která za určité konstelace obsahuje přísnější postih korupce podle obecného ustanovení o úplatkářství, než je obsažen v ustanovení o specifickém typu korupce v určité dílčí oblasti života – při zadávání veřejných zakázek. Podobné případy lze ovšem nalézt i v jiných dílčích oblastech, např. v oblasti insolvenčního řízení (k tomu viz rozhodnutí č. 2/2015-I. Sb. rozh. tr. a s tím související pasáž níže).

3. Obecně k jednočinnému souběhu a jeho vyloučení

92. Dále lze obecně připomenout základní princip, že jednání pachatele se zásadně má posoudit podle všech v úvahu přicházejících ustanovení, není-li důvodu některé z nich neužít pro jeho zvláštní poměr k jiným ustanovením zákona, konkrétně z důvodu speciality, subsidiarity nebo konzumpce (u níž se navíc někdy odlišuje konzumpce faktická od konzumpce zákonem předpokládané). Základním smyslem institutu jednočinného souběhu trestných činů, neboli tzv. ideální konkurence, je vystihnout povahu a závažnost jednání pachatele, jak vyplývá i z judikatury (tak např. rozhodnutí pod č. 25/1964 Sb. rozh. tr.).

93. Stručně uvedeno případ, kdy jeden skutek naplňuje znaky více trestných činů, které vedle sebe obstojí, se považuje za jednočinný souběh, neboli ideální (současnou) konkurenci (*concursus formalis*), který se odlišuje od případu spáchání více trestných činů více skutky, tedy od souběhu vícečinného, neboli reálné (postupné) konkurence (*concursus materialis*), které dále nemusí být věnována pozornost (s ohledem na zaměření položené otázky). Souběh se ještě člení na stejnorodý a různorodý podle toho, zda je více trestných činů spáchaných pachatelem stejných nebo různých (členění platí jak pro souběh jednočinný, tak i vícečinný). V daném případě se otázka týkala posouzení, zda jde o souběh jednočinný různorodý, anebo zda je tento souběh vyloučen pro vzájemný poměr posuzovaných skutkových podstat trestných činů, neboli jde o případ tzv. nepravé konkurence (též zvané konkurence zákonné, někdy také „jednoty zákonů"). Prvním důvodem pro vyloučení jednočinného souběhu je specialita, tedy případ vyloučení obecné normy z důvodu upřednostnění normy zvláštní (*lex specialis derogat legi generali*). Speciální skutková podstata má zúžený rozsah oproti skutkové podstatě obecné. Typicky jde o ochranu téhož právního statku více ustanoveními, z nichž jedno je širší (obecné) a jedno užší (speciální), přičemž toto užší je specificky zaměřené na ochranu stejného právního statku (objektu – právního zájmu společnosti). Typickým případem je poměr tzv. vnořených kruhů, tedy užší skutková podstata naplňuje všechny znaky skutkové podstaty obecné a zároveň i nějaký další znak zvláštní (speciální), který ji od obecné skutkové podstaty odlišuje. Jde (podle majoritního názoru) především o případy kvalifikovaných nebo privilegovaných skutkových podstat vůči základním, o nichž se důvodně (především v německé nauce) hovoří jako o tzv. nesamostatných obměnách (např. poměr loupeže podle § 173 odst. 1 tr. zákoníku a podle § 173 odst. 1, 3 tr. zákoníku), jež se odlišují od tzv. samostatných obměn, tzv. *delicta sui generis,* které byly obměněny natolik podstatně (v jednom či více znacích), že byla vytvořena zcela nová samostatná skutková podstata s vlastním obsahem bezpráví (dochází přitom k uvolnění od výchozí skutkové podstaty, může jít i o spojení dvou výchozích skutkových podstat – např. braní rukojmí podle § 174 tr. zákoníku vůči omezování osobní svobody podle § 171 tr. zákoníku a vydírání podle § 175 tr. zákoníku) – více k tomu ŘÍHA, J. Ještě k privilegovaným skutkovým podstatám. Trestní právo, 2004, č. 3, s. 22 a násl., č. 4, s. 9 a násl. I u nás se obecně uznává, že poměr speciality je dán i v případech skutkových podstat složených vůči skutkovým podstatám, jež lze považovat za jejich části (např. loupež vůči krádeži a omezování osobní svobody). I v případě tzv. křížících se kruhů se někdy poměr speciality připouští, pokud ovšem má užší ustanovení současně znaky širšího, přičemž někdy se dodává, že tomu tak je pravidelně, v obvyklých případech – viz např. Solnař, V. Systém československého trestního práva. Základy trestní odpovědnosti. Praha: Academia, 1972, s. 329; resp. Solnař, V., Fenyk, J., Císařová, D., Vanduchová, M. Systém českého trestního práva. Část II. Základy trestní odpovědnosti. Praha: Novatrix, 2009, s. 433 (II. část). Účelem speciálních ustanovení přitom má být postižení útoku zvláštním způsobem odchylným od obecného tak, aby to odpovídalo zvláštnostem případu (ať přísněji nebo mírněji). Dále může být vyloučen jednočinný souběh, a to i v případě tzv. křížících se kruhů (tzv. interference), jde-li o subsidiaritu, tj. pokud obě ustanovení podobným způsobem chrání tytéž zájmy před obdobnými protiprávními jednáními, přičemž přednost před ustanovením podpůrným dostane ustanovení primární (*lex primaria derogat legi subsidiariae*). Jedna skutková podstata může být v určitém směru sice vymezena úžeji, v jiném zase šířeji oproti druhé. Subsidiarita jen doplňuje princip speciality, proto se někdy v teorii považuje za zbytečnou. Zpravidla je ustanovení postihující jednání méně závažné subsidiární k tomu postihujícímu závažnější jednání, směřují-li obě k ochraně týchž zájmů, typicky ustanovení o trestných činech ohrožovacích ve vztahu k poruchovým, dále ustanovení postihující vzdálenější vývojová stadia ve vztahu k bližším dokonání, ustanovení o méně závažných formách účastenství ve vztahu k závažnějším. Účelem subsidiárního ustanovení je doplnit ochranu právního statku poskytovanou ustanovením primárním (typicky proti sice závažnějšímu útoku, nicméně úžeji vymezenému).

4. Názor zaujatý v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 3. 2021, sp. zn. 6 Tdo 360/2020

94. Senát č. 6 Nejvyššího soudu zaujal ve svém již dříve zmíněném usnesení ze dne 2. 3. 2021, sp. zn.

6 Tdo 360/2020, názor, že ustanovení o trestném činu zjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě podle § 256 tr. zákoníku, v němž je postih korupce v oblasti zadávání veřejných zakázek, veřejných soutěží a veřejných dražeb upraven v jeho odstavcích 3 a 4, má přednost před ustanovením o trestném činu přijetí úplatku podle § 331 tr. zákoníku z důvodu speciality. Níže budou stručně nastíněny důvody takového přístupu citováním či rekapitulací vybraných pasáží z jeho odůvodnění, v němž se senát č. 6 zevrubně věnoval této otázce, a to zejména na str. 102 až 108 v bodech 303. až 328. (ve zbytku lze odkázat na toto usnesení).

95. Senát č. 6 nejprve připomněl text zákona, jeho výklad v odborné literatuře a principy, na nichž stojí přístup nauky i aplikační praxe při posuzování jednočinného souběhu a jeho vyloučení (v těchto východiscích není mezi senáty č. 5 a 6 rozporu, souhlasí s nimi i velký senát trestního kolegia, jak též vyplývá z porovnání pasáží uvedených shora). Dále pak senát č. 6 rozvedl své úvahy, proč je jednočinný souběh posuzovaných trestných činů podle § 256 a § 331 tr. zákoníku vyloučen a proč má podle něj mít přednost prvně uvedené ustanovení. V tomto ohledu s důrazem na některé aspekty daného případu, především pak ale ve výsledku užití obecných zásad, se však odlišoval od názoru pátého senátu, k němuž se přiklonil i velký senát trestního kolegia, proto budou některé argumenty šestého senátu předestřeny.

96. Dále senát č. 6 v uvedeném rozhodnutí potvrdil správnost názoru odvolacího soudu, že „korupční jednání úřední osoby v rámci řízení o zadání veřejné zakázky, veřejné soutěže nebo veřejné dražby je vyjádřeno přímo v její nejpřísnější kvalifikaci (§ 256 odst. 4 tr. zákoníku), což vylučuje právní kvalifikaci skutku podle § 331 tr. zákoníku, jež postihuje korupci obecně“. Tento senát vyšel z toho, že § 256 odst. 4 tr. zákoníku jako speciální skutková podstata trestného činu má zúžený rozsah v poměru k obecné skutkové podstatě (§ 331 tr. zákoníku). Zákonné znaky obecnějšího trestného činu jsou v ní konkretizovány a doplněny znaky zvláštními. Byť mají rozdílný druhový objekt ochrany odvozovaný od zařazení předmětných trestných činů do různých hlav zvláštní části trestního zákoníku, obě skutkové podstaty těchto trestných činů chrání určité právní statky charakterizované jako veřejné. Jestliže objektem trestného činu podle § 331 tr. zákoníku je řádné, nestranné a zákonné obstarávání věcí obecného zájmu, tedy „ochrana čistoty veřejného života“, jde o širší pojetí aspektu „veřejnosti“, čímž je vyjádřen obecný charakter této skutkové podstaty, oproti pojetí užšímu, vyjádřenému ve skutkové podstatě trestného činu podle § 256 odst. 1, 3 a 4 tr. zákoníku, jejíž úprava slouží na ochranu stanoveného postupu za rovných podmínek pro účastníky (soutěžitele) při zadávání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě. Účelem úpravy obou skutkových podstat tak je ochrana před korupcí při obstarávání veřejných záležitostí, přičemž jejich vzájemný vztah a znaky těchto skutkových podstat mají odpovídat teoretickým základům o vyloučení jednočinného souběhu z důvodu poměru speciality. Obě skutkové podstaty daných trestných činů slouží k ochraně téhož zájmu, přičemž úprava trestného činu podle § 256 odst. 1, 3 a 4 tr. zákoníku je zaměřena na určitá specifická protiprávní jednání, tj. fakticky úplatkářství v oblasti veřejných zakázek, veřejných soutěží a veřejných dražeb, čímž je vyjádřena zvláštní povaha a škodlivost takových útoků pro společnost, a z čehož tak má být patrný zúžený rozsah této skutkové podstaty.

97. Senát č. 6 k tomu poukázal též na shodný názor obsažený v tehdejší relevantní odborné literatuře – ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 2627; DRAŠTÍK, A. a kol. Trestní zákoník. II. díl. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2015, § 256, dostupný v systému ASPI [cit. 2025-2-25], ID KO40_2009CZ, z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

98. Dále senát č. 6 rozvedl, proč neakceptoval argumentaci dovolatele (nejvyššího státního zástupce), který se dožadoval použití § 331 tr. zákoníku s odkazem na různé znaky v obou skutkových podstatách, a jak sám vyložil sporné pojmy prospěchu jako pojmu širšího na straně jedné (§ 256 tr. zákoníku) a úplatku jako pojmu užšího na straně druhé (§ 331 tr. zákoníku) s tím, že v obou případech je jejich esenciálním znakem neoprávněnost. Senát č. 6 pak vypořádal námitky dovolatele, který požadoval přiměřeně uplatnit myšlenky obsažené ve stanovisku trestního kolegia Nejvyššího

soudu ze dne 26. 4. 2018, sp. zn. Tpjn 300/2017, uveřejněném pod č. 1/2018 Sb. rozh. st., nebo v usnesení velkého senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13. 8. 2014, sp. zn. 15 Tdo 885/2013, uveřejněném pod č. 2/2015 Sb. rozh. tr., na posuzovanou věc, protože v těchto případech šlo o jiné typy souběhu. Podle něj nemůže mít vliv ani ustanovení § 334 odst. 2 tr. zákoníku o další kategorii speciálních subjektů spadajících pod pojem úřední osoby, významné z hlediska trestných činů podle § 331 až § 333 tr. zákoníku. Pro posouzení případu řešeného senátem č. 6 totiž ustanovení § 334 odst. 2 tr. zákoníku nehrálo roli, neboť obviněnému bylo kladeno za vinu, že byl úřední osobou ve smyslu § 127 tr. zákoníku, tedy podle ustanovení, které je určující jak pro skutkovou podstatu podle § 331 tr. zákoníku, tak i pro skutkovou podstatu podle § 256 tr. zákoníku.

99. Senát č. 6 pak připustil, že za určité konstelace může být posouzení činu jen podle § 256 odst. 4 tr. zákoníku mírnější než posouzení téhož skutku podle § 331 odst. 4 tr. zákoníku, tedy v obou případech podle nejpřísnější varianty obou ustanovení, neboť v prvním je uvedena trestní sazba trestu odnětí svobody v rozpětí 3 roky až 10 let, zatímco u druhého v rozpětí 5 až 12 let. Přesto i za takové situace setrval na specialitě trestného činu podle § 256 odst. 4 tr. zákoníku. Připustil přitom, že právní úprava se nejeví být jednotnou a snadno uchopitelnou. Nápravu však podle něj může učinit jen zákonodárce. Dále rozvedl, že pro ty případy, kdy by bylo naplněno ustanovení § 334 odst. 2 tr. zákoníku, a tím i ustanovení § 331 odst. 4 písm. b) tr. zákoníku, nikoli však přímo ustanovení § 256 odst. 4 tr. zákoníku, se nabízí využít analogii, která by byla ve prospěch pachatele (*in bonam partem*), protože v posledně uvedeném ustanovení je obsažena mírnější trestní sazba.

100. Na závěr senát č. 6 shrnul, že v případě zmíněných dvou skutkových podstat jde o případ tzv. vnořených kruhů, a nikoli tzv. prolínajících kruhů, jak uváděl nejvyšší státní zástupce, protože ustanovení § 331 tr. zákoníku o trestném činu úplatkářství představuje obecnou úpravu, zatímco postih korupce podle § 256 tr. zákoníku je případem speciálním, užším, neboť při naplnění znaků uvedených v § 256 odst. 3, resp. 4 tr. zákoníku jsou vždy naplněny i znaky obecného ustanovení.

5. Názor zaujatý v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 2019, sp. zn. 4 Tz 81/2019

101. Senát č. 4 trestního kolegia Nejvyššího soudu zaujal názor, že ustanovení o trestném činu zjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě podle § 256 tr. zákoníku je subsidiární vůči ustanovení o trestném činu přijetí úplatku podle § 331 tr. zákoníku, což prezentoval ve svém rozsudku ze dne 27. 11. 2019, sp. zn. 4 Tz 81/2019. Vycházel přitom z přiměřeného uplatnění názoru zaujatého velkým senátem trestního kolegia Nejvyššího soudu v usnesení ze dne 13. 8. 2014, sp. zn. 15 Tdo 885/2013, které bylo uveřejněno pod č. 2/2015 Sb. rozh. tr. a podle nějž ustanovení § 226 odst. 3 tr. zákoníku o trestném činu pletich v insolvenčním řízení je subsidiární vůči ustanovením postihujícím úplatkářství podle § 331 a § 332 tr. zákoníku. Senát č. 4 pak navrhoval uplatnit stejný přístup i na ustanovení § 256 tr. zákoníku, které by bylo subsidiární vůči § 331 tr. zákoníku, dále však tuto myšlenku nerozvíjel.

6. Názor zaujatý velkým senátem trestního kolegia Nejvyššího soudu v této věci

102. Velký senát trestního kolegia Nejvyššího soudu se shodl na správnosti názoru, s jakým mu věc předložil senát č. 5, vyjádřeným v usnesení ze dne 25. 9. 2024, sp. zn. 5 Tdo 849/2024. Předně lze souhlasit se správností teoretických východisek uvedených nejen senátem č. 5, ale i senátem č. 6, který o ně opřel svůj závěr o vyloučení jednočinného souběhu trestných činů podle § 256 a § 331 tr. zákoníku a z důvodu speciality upřednostnil užití prvně uvedeného ustanovení. Je také možno souhlasit s tím, že při běžných (typických) průbězích skutkových dějů bude obvyklé (standardní), že v případě naplnění znaků obsažených v § 256 odst. 3 nebo 4 tr. zákoníku budou zároveň naplněny i znaky uvedené v § 331 odst. 1 alinea 1 nebo 2, popřípadě odst. 2 tr. zákoníku (a případně i vyšších odstavců). V tomto směru by tak šlo o překrývání znaků skutkových podstat obou trestných činů, tj. o průnik dvou množin. Případ výlučného naplnění znaků podle § 256 odst. 3 nebo 4 tr. zákoníku, aniž

by byly naplněny znaky uvedené v § 331 tr. zákoníku, bude zřejmě hledán obtížně, a to i v rovině zcela teoretické (hypotetické), tím spíše pak v rovině konkrétní (v aplikační praxi), zřejmě ale nebude zcela vyloučen, jak se podává z rezolutivního závěru zaujatého senátem č. 6 (viz shrnující pasáž o tom, že jde jednoznačně o vnořené kruhy). Lze si totiž představit i případ, kdy by šlo o korupci ve smyslu § 256 odst. 3 tr. zákoníku v souvislosti s veřejnou soutěží, avšak zároveň by nešlo o věc obecného zájmu a ani by nebyla dána souvislost s podnikáním určité osoby (soutěžitelé by byli jen nepodnikající fyzické osoby, veřejná soutěž by se týkala relativně omezeného okruhu osob, třebaže předem nekonkretizovaných, týkala by se plnění, na kterém jistě nemá zájem celá společnost či určitá sociální skupina atd.). Již na tomto jednoduchém příkladu lze demonstrovat, že nejsou předem zcela vyloučeny případy, kdy by byly naplněny znaky jen ustanovení § 256 odst. 3 tr. zákoníku, a nikoli zároveň vždy i § 331 tr. zákoníku, jakkoliv půjde spíše o případy raritní. Pochopitelně mnohem častější a obvyklejší budou případy opačné, tedy že budou naplněny znaky podle § 331 tr. zákoníku, a nikoli i podle § 256 odst. 3 nebo 4 tr. zákoníku (viz například rozhodnutí č. 43/1987, č. 2/2015 a č. 38/2022 Sb. rozh. tr.).

103. Již tím lze popřít závěr, který učinil senát č. 6, že by šlo o případ tzv. vnořených kruhů, a naopak lze souhlasit se senátem č. 5 i s opakovaným tvrzením nejvyššího státního zástupce, že jde o tzv. křížící se kruhy, tj. o případ interference. Při takové konstelaci křížících se kruhů pak nemůže být založeno vyloučení jednočinného souběhu (tzv. zdánlivá konkurence) na logickém vylučovacím poměru, neboť jedna (užší) skutková podstata neobsahuje (vždy) všechny znaky jiné (širší, generální) skutkové podstaty a k tomu nějaký další zvláštní znak, který ji odlišuje od výchozí skutkové podstaty typově i materiálně (co do obsahu bezpráví, tj. činí z ní případ privilegovaný či naopak kvalifikovaný). O případ speciality by tak jít nemělo. Mohlo by však jít ještě o normativní vylučovací nebo stupňující poměr, kterým je vylučován jednočinný souběh dvou trestných činů v případech tzv. subsidiarity, tedy v případech, kdy znaky ustupující skutkové podstaty trestného činu nejsou všechny nutně také v upřednostněné skutkové podstatě trestného činu, ale obě tyto skutkové podstaty slouží k ochraně týchž právních statků. To by se mohlo zdát příhodné i pro projednávané případy postihu korupce. Problém ovšem spočívá v určení, která z obou skutkových podstat by měla být primární, která tedy má dostat přednost, pokud při některých konstelacích je zjevné, že přísnější postih zakládá ustanovení § 256 odst. 3 nebo 4 tr. zákoníku, jindy zase některá z alternativ obsažených v § 331 tr. zákoníku, a to zcela v závislosti na tom, které okolnosti bude daný případ naplňovat. Je přitom zjevné, že při novelizacích, jimiž bylo zasahováno do ustanovení o přijímání, resp. přijetí úplatku, se nepomýšlelo na narušení dříve akceptovaného vztahu přednosti ustanovení o postihu korupce v rámci pletich při veřejné soutěži a veřejné dražbě, resp. při zjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě, rozhodně se pak ani jednou z uvedených změn nechtělo založit privilegování těchto případů korupce oproti obecnému postihu. Žádný takový záměr nevyplývá ani z jedné z důvodových zpráv, naopak je z nich jednoznačně patrný zájem na přísnějším postihování korupce obecně, a to bez ohledu na segment lidského života, v němž k ní dochází. Ani z toho nelze dovodit, že by bylo namístě privilegovat korupci při zadávání veřejných zakázek a postihovat ji mírněji.

104. Kromě toho může velký senát trestního kolegia Nejvyššího soudu poukázat též na to, že nelze porovnávat výlučně základní skutkové podstaty, ale je třeba zohledňovat i jejich modifikace. Jak již bylo výše uvedeno, v části nauky (viz např. již shora citovaný článek ŘÍHA, J. Ještě k privilegovaným skutkovým podstatám. Trestní právo č. 3/2004, s. 22 a násl., č. 4/2004, s. 9 a násl.) se odlišují modifikace základní skutkové podstaty samostatné a nesamostatné. Za dřívější právní úpravy (i s ohledem na naprosté minimum případů privilegovaných skutkových podstat) se u nás příliš nerozvinuly teoretické koncepty, jak postihovat případy, které zároveň naplňují těžší i méně závažné formy určitého deliktu, tedy zároveň naplňují znaky mírnějšího i těžšího deliktu téhož typu, zejména pak znaky privilegovaných i kvalifikovaných skutkových podstat trestných činů současně. Jde-li o tutéž okolnost zmíněnou v obou ustanoveních [např. věk dítěte mladšího 15 let v § 140 odst. 3 písm.

c) tr. zákoníku, což splňuje i novorozené dítě ve smyslu § 142 tr. zákoníku], má mít při naplnění dalších znaků přednost ustanovení o privilegované skutkové podstatě za užití teleologického výkladu. Problematické je ovšem posouzení případu naplnění nekonkurujících si znaků, které nejsou pojmově a obsahově shodné [v uvedeném příkladu dvě osoby – novorozená dvojčata, popřípadě jiné zvlášť přitěžující okolnosti ve smyslu § 140 odst. 3 tr. zákoníku, např. podle písm. i), které by mohly být naplněny současně se znaky § 142 tr. zákoníku]. V případě tzv. samostatných obměn (*delictum sui generis*) se zpravidla uznává, že jde o samostatný delikt, který má vlastní obsah bezpráví, právní život a zvláštní okruh působnosti, má vlastní právní posouzení trestního rámce, vedlejších důsledků, procesních předpokladů atd., a proto došlo k jeho odtržení od výchozí skutkové podstaty. Vztah případné závislosti nebo naopak samostatnosti se má řešit za pomoci teleologického výkladu. Samostatná obměna a výchozí skutková podstata jsou, jak bylo naznačeno výše, v poměru speciality. Jde tedy o nepravou (zdánlivou, zákonnou) ideální konkurenci, kdy si zdánlivě konkurují dvě skutkové podstaty, mezi kterými je ale vylučovací poměr vycházející z přednosti speciální normy, tedy normy o minimálně jeden znak užší než normy obecné.

105. Výše uvedenou úvahu by do určité míry bylo možné uplatnit i na případ postihu korupce při zadávání veřejných zakázek. Do poloviny roku 2008 platila úprava, kterou by snad bylo možno označit za samostatnou obměnu uvedenou v § 128a odst. 1, 3 tr. zák., toto ustanovení přibylo zákonem č. 557/1991 Sb. s účinností od 1. 1. 1992, stanovilo přísnější (nebo stejný) postih přijímání úplatku (nikoliv však i podplácení) v případech veřejných soutěží (včetně veřejných zakázek) i veřejných dražeb, tedy postih korupce v této úzce vymezené skupině případů se do určité míry osamostatnil, přitom v určitém ohledu byl i širší, tedy kriminalizoval se určitý typ jednání, který doposud trestným činem nebyl (neboť nešlo o věc obecného zájmu, navíc korupce v soukromoprávních vztazích se tehdy vůbec nepostihovala). Důvodně také byl tento typ deliktu zařazen do hlavy o hospodářských trestných činech. Postupnými změnami legislativy, jak byly vylíčeny shora, však došlo ke změnám, skutkové podstaty postihující korupci se postupným rozšiřováním dosahu obecného ustanovení o úplatkářství začaly stále více překrývat (přesto, jak bylo uvedeno výše, nejde ani dnes o úplný překryv, tedy vytvoření případu tzv. vnořených kruhů). Tím i do určité míry klesá význam osamostatnění tohoto typu korupce. Nadto postupnými novelizacemi došlo k zásadní změně spočívající ve zpřísnění kvalifikovaných skutkových podstat v případě obecného ustanovení o postihu úplatkářství formou přijímání úplatku v § 160 odst. 4 tr. zák., ve znění účinném od 1. 7. 2008, které bylo zachováno i v následném § 331 odst. 4 tr. zákoníku. V důsledku těchto změn zejména v roce 2008 (od 1. 7. 2008), jakož i následnými změnami v roce 2009 (od 1. 1. 2010), resp. poté i v roce 2011 (od 1. 12. 2011), došlo k narušení původně jednoznačně stanoveného vztahu mezi obecným postihem přijímání úplatku podle § 160 tr. zák. a zvláštním případem podle § 128a odst. 3 tr. zák., který tehdy dostával přednost. Tento vztah vyloučeného souběhu se zdál původně logický, neboť případy přijímání úplatku ve spojitosti s veřejnými soutěžemi a veřejnými dražbami se považovaly za velmi závažné, a to natolik, že bez ohledu na hodnotu úplatku (resp. výši prospěchu) měly být postihovány trestem odnětí svobody v trvání 2 roků až 8 let, tedy přísněji, než byl uveden postih korupce v tehdy platném § 160 odst. 1, 2 i 3 tr. zák., ve znění účinném do 30. 6. 2008, resp. stejně přísně jako bylo přijetí úplatku podle § 160 odst. 4 tr. zák., ve znění účinném do 30. 6. 2008. Pak ovšem došlo k uvedenému zvýšení trestních sazeb ve všech odstavcích § 160 tr. zák., čímž byly tyto vztahy narušeny. Nechtělo se tím ale zároveň říci, že jiné případy korupce mají být privilegovány. Jednoznačným cílem zákonodárce bylo jen zpřísnění postihu korupce.

106. Pokud se vezme za základ úvah současná právní úprava, nemůže podle přesvědčení velkého senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu (ve shodě s jeho senátem č. 5) obstát dosavadní teze o přednosti § 256 oproti § 331 tr. zákoníku, jak uváděl senát č. 6, ani teze o přednosti § 331 před § 256 tr. zákoníku, jak uváděl senát č. 4. V závislosti na naplnění konkrétních okolností, které mohou podmiňovat použití vyšší trestní sazby, totiž mohou nastat různé případy, v nichž někdy bude přísnějším ustanovení § 256 tr. zákoníku, jindy zase ustanovení § 331 tr. zákoníku, jak se na to

poukazuje i v nejnovější odborné literatuře (viz ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník II. § 140 až 271. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023, s. 3410, k § 256, marg. č. 14). Upozorňuje se i na to, že z hlediska legislativně-technického by sice zřejmě mělo dostat přednost ustanovení § 256 odst. 3 a 4 tr. zákoníku jako úžeji specificky zaměřené, neboť postihuje úzce vymezené případy korupce v určité oblasti, před obecným ustanovením § 331 odst. 1 alinea 1, odst. 2 tr. zákoníku (a případně i vyšších odstavců). Stále však platí, co bylo uvedeno výše, že ustanovení § 256 odst. 3 tr. zákoníku nezahrnuje veškeré případy, které jsou postižitelné též podle § 331 odst. 1 nebo 2 tr. zákoníku. Přesto by snad bylo možno přijmout názor, že ustanovení § 331 tr. zákoníku má ustoupit do pozadí, ovšem nikoli z důvodu speciality (viz výše), ale subsidiarity, ovšem to jen v případě, kdyby šlo o vztah § 256 odst. 3 tr. zákoníku vůči § 331 odst. 1 nebo 2 tr. zákoníku, tedy o vztah základních skutkových podstat, neboť primární ustanovení by bylo přísněji trestné. Bylo by snad možno akceptovat upřednostnění i ustanovení § 256 odst. 4 tr. zákoníku vůči § 331 odst. 1 nebo 2, odst. 3 písm. b) tr. zákoníku (pachatel spáchá čin jako úřední osoba), neboť zde při stejných trestních sazbách trestu odnětí svobody nabízí druhé citované ustanovení alternativu v podobě propadnutí majetku (takové ustanovení se stejnou trestní sazbou trestu odnětí svobody obsahující alternativní trest se považuje za mírnější – viz rozhodnutí č. 2/1992 Sb. rozh. tr.). Tento vztah se ovšem jeví jako velmi problematický, jsou-li naplněny jiné okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby uvedené v § 331 odst. 3 písm. a) (jednání v úmyslu sobě nebo jinému opatřit značný prospěch), popřípadě v odst. 4 tr. zákoníku (v jakékoliv tam uvedené alternativě), neboť tyto okolnosti jako zvlášť přitěžující neobsahuje ustanovení § 256 tr. zákoníku. Přitom trestní sazba trestu odnětí svobody v § 331 odst. 3 tr. zákoníku je vyšší než v § 256 odst. 3 tr. zákoníku, trestní sazba trestu odnětí svobody v § 331 odst. 4 tr. zákoníku je vyšší než v § 256 odst. 4 tr. zákoníku. Proto, aby nedošlo k nedůvodnému zvýhodnění pachatele, tedy jeho privilegování v závažných případech korupce ve spojitosti se zjednáním výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě (naplňující dokonce znaky více trestných činů), měla by v takových případech naplnění zmíněných kvalifikačních okolností dostat přednost obecná úprava obsažená v § 331 tr. zákoníku, setrvá-li se na názoru, že není možno užít obě ustanovení. Jinými slovy při těchto konstelacích dochází k obrácení poměru, neboť přísnějším ustanovením je to, které sankcionuje přijetí úplatku a postihuje korupci obecně.

107. Není ovšem možné přijmout názor, že jedno ustanovení je při určité skutkové konstelaci primární vůči druhému, při jiném skutkovém průběhu zase dojde k otočení tohoto poměru a ze subsidiárního se stane primární ustanovení. Jinými slovy není možné akceptovat názor, že jednou dostane přednost ustanovení § 256 odst. 3 nebo 4 tr. zákoníku, jindy zase ustanovení § 331 odst. 1 nebo 2, odst. 3 nebo 4 tr. zákoníku. Již z toho vyplývá, že žádné z obou ustanovení není a nemůže být primární, které by při naplnění všech znaků mělo dostávat přednost před druhým.

108. Do doby, než nynější právní úpravu zreviduje zákonodárce a vyjasní vzájemný poměr jednotlivých ustanovení (což se doporučuje i v citované odborné literatuře, jakož i ve zmíněném rozhodnutí senátu č. 6), musí vyřešit užití současné právní úpravy judikatorně Nejvyšší soud, a to způsobem, který nebude zakládat nedůvodnou nerovnost a nebude privilegovat některé pachatele typově stejně závažné trestné činnosti, popřípadě dokonce ještě závažnější, před jinými pachateli. Takový důsledek by ale vyplýval z uplatnění dříve zaujatého názoru v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 3. 2021, sp. zn. 6 Tdo 360/2020, neboť by byla upřednostněna určitá úzká skupina pachatelů, kteří svým jednáním naplní nejen všechny znaky trestného činu přijetí úplatku podle § 331 tr. zákoníku [v příslušné alternativě – a sice při naplnění znaků zvlášť přitěžujících uvedených v § 331 odst. 3 písm. a) nebo odst. 4 písm. a) nebo b) tr. zákoníku], ale zároveň i všechny znaky trestného činu zjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě podle § 256 odst. 1, odst. 3 nebo 4 tr. zákoníku. Při takovém důsledku by byl vlastně pachatel závažnějšího protiprávního jednání, kterým naplňuje rovnou znaky dvou trestných činů, poněkud uměle zvýhodněn oproti jinému, který naplní „pouze“ znaky jediného trestného činu, a to jen proto, že by se setrvalo na právním názoru, že je jednočinný souběh obou trestných činů vyloučen pro jejich poměr

speciality, který byl zaujat v minulosti při zcela jiné právní úpravě. Takové pojetí, kdy se na jednu skupinu pachatelů užije přísná právní úprava, zatímco na jinou nikoli, a to jen proto, že tato další skupina naplnila na rozdíl od první též znaky dalšího trestného činu, by zakládalo zjevnou nerovnost, která není ničím relevantním odůvodněna. Šlo by o zákonodárcem nezamýšlenou a ničím nezdůvodněnou pozitivní diskriminaci určité malé výseče pachatelů korupční trestné činnosti, pro kterou v trestní politice demokratického právního státu není místo. Jakékoli privilegování určité skupiny pachatelů oproti jiné, musí být náležitě přesvědčivě zdůvodněno sledovanými cíli a záměry zákonodárce, které musí obstát před veřejností. Zpravidla takové zvýhodnění bývá založeno na vnímání specifických okolností, za nichž byla určitá trestná činnost spáchána a které typovou závažnost činu v konkrétním případě významně snižují, což se promítne i do benefitu mírnějšího postižení (např. se zohledňuje lidsky pochopitelná náročnost situace, v níž se pachatel dopustil svého činu a kterou si třeba ani sám nezpůsobil, jako např. v § 141 tr. zákoníku). Nic z toho se ovšem nenabízí v případě korupce při zadávání veřejných zakázek, jakékoliv zvýhodnění korupce v takových případech není oproti jiným (mnohdy i v konkrétním případě méně společensky závažným případům úplatkářství) vůbec namístě. Uvedená argumentace je použitelná obdobně (obráceně) i vůči druhému názoru o upřednostnění ustanovení § 331 před § 256 tr. zákoníku (výše bylo uvedeno, že při naplnění toliko základní skutkové podstaty prvně jmenovaného trestného činu by došlo též ke zvýhodnění pachatele, byl-li by postižen jen podle § 331 odst. 1 nebo 2 tr. zákoníku, a nikoli i podle § 256 odst. 3 tr. zákoníku).

109. Také lze připomenout, že obě posuzovaná ustanovení § 256 a § 331 tr. zákoníku jsou obsažena v různých hlavách zvláštní části trestního zákoníku, tedy chrání se jimi druhově odlišné společenské zájmy – druhové objekty. Zatímco u prvně uvedeného jde o zájem na řádném hospodářském životě, u druhého jde o zájem na veřejném pořádku v nejširším slova smyslu, v případě úplatkářství pak o ochranu řádného obstarávání věcí obecného zájmu (i podnikání) před negativními vlivy úplatkářství. Primárním objektem § 256 tr. zákoníku je zájem na řádném a zákonném provedení jakékoli veřejné soutěže, zadání veřejné zakázky nebo jakékoli veřejné dražby, zejména zájem na dodržování stanoveného postupu za rovných podmínek pro jejich účastníky (soutěžitele), ochrana před korupcí v této specifické oblasti je teprve sekundárním objektem, jenž je ale primárním pro ustanovení § 331 tr. zákoníku. Mají-li dvě ustanovení různý primární objekt, obvykle se připouští jejich jednočinný souběh (není-li vyloučen z dalších důvodů, zpravidla subsidiarity – to ale v tomto případě jednoznačně říci nelze, jak bylo uvedeno výše). Platí to především tehdy, jde-li o ustanovení poskytující ochranu různým právním statkům, obsažená z těchto důvodů v různých hlavách zvláštní části trestního zákoníku. Použití více ustanovení trestního zákoníku na jeden skutek, tedy vyslovení závěru o jednočinném souběhu, není při akceptaci absorpčního principu trestních sazeb (viz pravidla obsažená v § 43 odst. 1 tr. zákoníku) nijak zvláště nepříznivým důsledkem pro pachatele. Zostření trestní represe z důvodu naplnění znaků více trestných činů ve smyslu § 42 písm. n) tr. zákoníku nevede k diametrálně odlišnému výsledku, nadto v konkrétním případě nemusí být toto ustanovení využito, zvláště jde-li o důsledek jisté nedokonalosti zákonného vyjádření o určitém typu trestné činnosti uvedeném ve více ustanoveních.

110. Ze všech výše uvedených důvodů dospěl velký senát trestního kolegia Nejvyššího soudu k závěru, že v daném případě bylo opodstatněné, pokud soudy nižších stupňů připustily souběh obou posuzovaných trestných činů zjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě podle § 256 odst. 1, odst. 2 písm. a), b), c), odst. 3 tr. zákoníku a přijetí úplatku podle § 331 odst. 1 alinea 1, odst. 2, odst. 4 písm. a) tr. zákoníku.

d) K námitce proti posouzení jednání jako pokračování v trestném činu

111. – 119. Velký senát trestního kolegia vypořádal další námitky obviněného V. D.

e) K dalším námitkám ohledně nesprávného právního posouzení skutku

120. – 124. Velký senát trestního kolegia vypořádal další námitky obviněného V. D.

f) K námitkám obviněného proti výroku o trestu

125. – 137. Velký senát trestního kolegia vypořádal další námitky obviněného V. D.

V.
Závěrečné shrnutí

138. Ze všech shora uvedených důvodů dospěl velký senát trestního kolegia Nejvyššího soudu k následujícím závěrům. Větší část námitek obviněného neodpovídala uplatněným ani žádným jiným dovolacím důvodům, neboť šlo o pouhou polemiku obviněného se soudy nižších stupňů, jak měly hodnotit důkazy vyplývající z provedených důkazních prostředků, jaký měl být rozsah dokazování, případně k jakým skutkovým závěrům měly soudy na základě takového dokazování dospět. Ty námitky obviněného V. D., které odpovídaly uplatněným dovolacím důvodům, pak velký senát trestního kolegia shledal neopodstatněnými. Tak tomu bylo i v případě tvrzené nepřípustnosti jednočinného souběhu trestných činů zjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě podle § 256 tr. zákoníku a přijetí úplatku podle § 331 tr. zákoníku, která je důvodem k tomu, proč byla věc obviněného předložena k posouzení velkému senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu s ohledem na různé názory jednotlivých senátů Nejvyššího soudu, jak bylo rozvedeno shora. Velký senát trestního kolegia shledal jako správný závěr, že tento jednočinný souběh uvedených trestných činů není vyloučen, takže právní kvalifikace užitá soudy nižších stupňů v tomto ohledu mohla obstát.

139. Velký senát trestního kolegia Nejvyššího soudu proto podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl dovolání obviněného V. D. jako zjevně neopodstatněné. Takové rozhodnutí bylo možné učinit podle § 265r odst. 1 písm. a) tr. ř. v neveřejném zasedání.